

Republika e Kosovës
Republika Kosova
Republic of Kosovo

Zyra Kombëtare e Auditimit
Nacionalna Kancelarija Revizije
National Audit Office

IZVEŠTAJ REVIZIJE UČINKA

Ekonomičnost i efikasnost u izgradnji kuća za
povratnike

Priština, Juli 2023

Nacionalna Kancelarija Revizije Republike Kosova je najviša institucija ekonomske i finansijske kontrole i o njenom radu odgovara Skupštini Republike Kosova.

Naša misija je da preko kvalitetnih revizija jačamo polaganje odgovornosti u javnoj upravi za efektivno, efikasno i ekonomično korišćenje nacionalnih resursa. Izveštaji Nacionalne Kancelarije Revizije na direktan način promovisu polaganje odgovornosti javnih institucija pošto oni pružaju održivu osnovu za zahtevanje odgovornosti od strane menadžera svake budžetske organizacije. Tako mi povećavamo poverenje u trošenju javnih fondova i odigravamo aktivnu ulogu u obezbeđivanju interesa poreskih platiša i ostalih interesnih strana u povećanju javne odgovornosti.

Ova revizija je izvršena u skladu sa Međunarodnim Standardima Vrhovnih Institucija Revizije (MSVIR 30001) kao i sa najboljim evropskim praksama.

Revizije performanse preduzete od strane Nacionalne Kancelarije Revizije su objektivna i pouzdana razmatranja koje procenjuju da li vladine akcije, sistemi, operacije, programa, aktivnosti ili organizacije deluju u skladu sa principima ekonomije², efikasnosti³ i efektivnosti⁴ i da li postoji prostor za poboljšanje.

Generalna Revizorka je odlučila o sadržaju ovog nacrtu izveštaja revizije revizije učinka “Ekonomiciteti dhe efikasiteti në ndërtimin e shtëpive për të kthyerit”, u konsultaciji sa Pomoćnikom Generalne revizorke, Myrvete Gashi Morina, koja je nadgledala reviziju.

Tim koji je realizovao ovaj izveštaj:

Fatlinda Ramosaj, Direktorka Odeljenja za reviziju nabavki

Donjetë Dreshaj, Vođa tima

Lirak Mulliqi, Član tima

Mimozë Selimi, Član tima

1. Standardi i smernice za reviziju učinka zasnovane na MSVIR standardima revizije i praktičnom iskustvu.

2. Ekonomija - Princip ekonomije znači minimiziranje troškova resursa. Korišćeni resursi bi trebao biti dostupni na vreme, u adekvatnoj količini i adekvatnom kvalitetu i najboljoj ceni.

3. Efikasnost - Princip efikasnosti znači dobiti maksimum iz raspoloživih resursa. se odnosi sa vezom između angažovanih resursa i datih rezultata u smislu količine, kvaliteta i vremena

4. Efikasnost - Princip efektivnosti znači postizanje postavljenih ciljeva i postizanje očekivanih rezultata.

TABELA SADRŽAJA

Opšti sažetak.....	5
1 Uvod	7
2 Cilj revizije i pitanja revizije	9
Revizijska pitanja	9
3 Nalazi revizije.....	10
3.1 Ministarstvo nije bilo ekonomično u izgradnji kuća	10
3.1.1 Ministarstvo nije izvršila potpunu i razumnu analizu procene potreba i procen- jene vrednosti ugovora	10
3.2 Ministarstvo nije bilo efikasno u izgradnji kuća za povratnike	21
3.3 Očekivani ciljevi nabavke nisu ispunjeni	25
4 Zaključci	28
5 Preporuke.....	30
Prilog I : Kriterijumi, obim i metodologija revizije	32
Problem revizije	32
Kriterijumi revizije	32
Obim revizije.....	33
Metodologija revizije	33
Prilog II: Cene pobjedničkih i najjeftinijih EO za dva ugovora.....	35
Prilog III: Pismo Potvrde.....	37

Spisak skraćenica

UA	Ugovorni autoritet
ARBK	Agencija za registraciju biznisa na Kosovu
ASK	Agencija za statistiku Kosova
PAK	Poreska uprava Kosova
IPURS (Izjava)	Izjava o potrebama i utvrđivanje raspoloživosti sredstava
DT	Dosije tendera
Prvi ugovor	Izgradnja i obnova kuća za povratnike - MZP 211/17/006/511 211/17/3482/511 "Rad" 2017
Drugi ugovor	Izgradnja i obnova kuća za povratnike i porodice u potrebi - MZP 211/20/011/511 211/20/5436/511 "Rad" 2020.
ZJN	Zakon o javnim nabavkama
UM	Ugovorni Menadžer
MZP	Ministarstvo za zajednice i povratak
Ji	Jedinica za istraživanje
EO	Ekonomski Operater
PUU	Plan upravljanja ugovorima
RK	Republika Kosovo
NKR	Nacionalna kancelarija revizije

Opšti sažetak

Republika Kosovo se kontinuirano suočava sa raseljavanjem svojih građana, posebno tokom poslednjih decenija. Vlada je izradila politiku koja će ovim građanima omogućiti povratak u domovinu. Ministarstvo za povratak i zajednice je glavna institucija koja razvija i upravlja programima i mehanizmima za pomoć integraciji i održivom povratku raseljenih lica i izbeglica.

Državna revizorska služba izvršila je reviziju ugovora o izgradnji kuća za period 2017-2022. godine u vrednosti od preko 8,2 miliona evra. U ovom periodu Ministarstvo je potpisalo dva ugovora za izgradnju kuća, pri čemu je planiralo i ugovorilo izgradnju po 150 kuća sa svakim ugovorom. Ovi ugovori su trajali po tri godine i prvim ugovorom je izgrađeno 157 kuća, a drugim ugovorom 26 kuća (na period od 2,4 godine). Revizija je obuhvatila procenu potreba, utvrđivanje procenjene vrednosti ugovora, postizanje ekonomičnosti prilikom ugovaranja i izgradnje kuća i efikasnost u ispunjavanju ovih ugovora.

Zaključak revizije je da Ministarstvo za zajednice i povratak nije bilo ekonomično u ugovaranju izgradnje kuća. Nedostaci su bili evidentni iz faze procene i opravdanosti potreba i istraživanja tržišnih cena. Ministarstvo je započelo procedure nabavke bez tačnih podataka o korisnicima i njihovom boravišnom statusu. Takva praksa je ponovljena i u drugom ugovoru uprkos problemima nastalim u prvom ugovoru. Ministarstvo je ugovorilo izgradnju kuća za 832.033 evra skuplje od tržišnih, samo u upoređenju sa cenama Poreske uprave Kosova.

Neusklađenost građevinskih planova i ugovorenih i realizovanih pozicija

Ministarstvo je gradilo kuće van plana definisanog u glavnom projektu, gradeći kuće koje očigledno imaju druge specifikacije. Takve konstrukcije bez odobrenja projektanta rizikuju da kuće neće biti izgrađene po standardima i potencijalno ne moraju biti odgovarajućeg kvaliteta.

Postojale su značajne razlike između pozicija ugovorenih za izgradnju kuća i pozicija koje su stvarno korišćene tokom izgradnje kuće. Ova neusklađenost pokazuje nedostatak efektivnog upravljanja projektima i mehanizama kontrole, a takođe dovodi u pitanje tačnost inicijalnog planiranja Ministarstva.

Sporo ispunjavanje drugog ugovora od strane Ministarstva

Revizija pokazuje da je napredak Ministarstva u ispunjavanju ugovora o izgradnji druge kuće bio znatno sporiji od planiranog. Ovim ugovorom je planirano da se u roku od tri godine izgradi 150 kuća, dok je samo 26 kuća izgrađeno za 29 meseci (2,4 godine). Ovaj spori tempo izgradnje ukazuje na potencijalnu neefikasnost u upravljanju projektom, alokaciji resursa ili drugim operativnim aspektima. Za prvi ugovor planirana je izgradnja 150 kuća, dok je 157 izgrađeno u trogodišnjem periodu.

Ministarstvo nije uspelo izgraditi kuće po ekonomskim cenama

Ministarstvo nije bilo ekonomično u gradnji kuća za povratnike jer nije izvršilo odgovarajuću procenu potreba, kako u pogledu potrebnih pozicija, tako i u pogledu broja kuća za izgradnju. Štaviše, Ministarstvo nije sprovedlo odgovarajuće istraživanje tržišnih cena i nije pravilno utvrdilo procenjenu vrednost ugovora.

Od ukupno 244 ugovorene pozicije po svakom ugovoru, Ministarstvo je iskoristilo samo 92 pozicije ili 33,2% u toku izvršenja prvog ugovora i 91 poziciju ili 32,8% od drugog ugovora (do marta 2023. godine, a ostalo je samo sedam meseci do završetka ovog ugovora). Ova ne efikasna upotreba ugovorenih pozicija izaziva zabrinutost u pogledu upravljanja finansijskim resursima.

Ministarstvo je ugovorilo izgradnju kuća za 4,4 miliona evra za prvi ugovor i 3,8 miliona evra za drugi ugovor. Međutim, da je Ministarstvo uključilo samo one pozicije koje su stvarno korišćene, moglo bi ih ugovoriti za 2,4 miliona evra i 2,1 milion evra. Nadalje, ne iskorišćene pozicije su imale znatno niže cene iako su služile istoj nameni (npr. materijali izolacije, vrata i prozori).

Ministarstvo je ugovorilo 41 vrstu vrata, dok su u izgradnji korišćena samo četiri, čije su cene skoro 31 puta veće od cene ostalih pozicija vrata. Najniža ugovorena cena za vrata bila je 6,5 evra/m², dok su vrata plaćena po najvišoj ceni 198,5 evra/kom.

Što se tiče prozora, ugovoreno je 35 vrsta, a korišćena su samo dva, koji takođe imaju skoro 10 puta veću cenu od najniže cene jedne vrste ugovorenih prozora. Najniža ugovorena cena prozora iznosila je 10,01 evra po komadu, dok je prozor sa najvišom isporučenom cenom 98,5 evra po komadu.

Ministarstvo nije pravilno planiralo potrebne količine za izgradnju. Na primer, otprilike polovina količina nekih ugovorenih pozicija (u rasponu od 23% do 52%) iskorišćena je za izgradnju samo 17 kuća. To je znatno niže od planiranih 150 kuća za izgradnju ovih iznosa. Ne adekvatno planiranje količine dovodi do ne efikasne upotrebe resursa i potencijalno naduvanih troškova.

Ministarstvo nije bilo efikasno u izgradnji kuća za povratnike

Kao rezultat gore navedenih pitanja, revizija zaključuje da ukupna efikasnost Ministarstva u izgradnji kuća za povratnike nije postignuta jer nisu postignuti optimalni rezultati. Kombinacija van planskih gradnji po glavnim projektima, nedoslednosti u pozicijama, plaćanja nedovršenih radova i spor napredak u ispunjavanju drugog ugovora su među glavnim nalazima koji su doprineli da Ministarstvo ne obezbedi adekvatan smeštaj za povratnike.

Ministarstvo nije ispunilo ciljeve javne nabavke

Ministarstvo nije izvršilo adekvatnu analizu procenjene vrednosti ugovora, što je rezultiralo eliminacijom konkurencije. Procenjena vrednost u oba slučaja bila je veća od vrednosti ugovora za 25% u prvom ugovoru i 16% u drugom ugovoru. Nedostaje i upravljanje ugovorima jer ne postoje dinamički planovi za svaku kuću i promene na pozicijama se ne beleže. Takođe nisu ispoštovani rokovi za tender definisani uputstvom za javne nabavke, primenjena je netačna vrednost obezbeđenja ponude i nisu preduzete mere da konzorcijumi budu validni i nakon statusa nekog od svojih članova u Agenciji za registraciju biznisa na Kosovu.

Na osnovu gore identifikovanih pitanja, pitanja vezana za izgradnju kuća za povratnike zahtevaju hitno poboljšanje, stoga smo dali 13 preporuka koje se nalaze u petom poglavlju ovog izveštaja.

Odgovor strana uključenih u reviziju

Ministarstvo za Zajednice i Povratak se složilo sa nalazima i zaključcima revizije i obavezalo se da će adresirati sve date preporuke.

1 Uvod

Cilj Republike Kosovo je da svojim građanima ponudi mogućnost da se vrate u svoju domovinu. Za lakšu integraciju ovih građana izrađuju se različite politike koje imaju za cilj stvaranje osnovnih uslova za život. Kosovo se kontinuirano suočava sa raseljavanjem značajnog broja svojih građana, posebno tokom poslednjih decenija.⁵

Za ove građane, Vlada Kosova je izradila politike sa ciljem stvaranja uslova za povratak. Jedno od ovih osnovnih prava je pristup stanovanju. Stanovanje je ključno pitanje za društvenu stabilnost, zdravlje i kvalitativni razvoj ljudskog blagostanja. Stanovanje je socijalno pravo građana u većini razvijenih zemalja. Pravo na stanovanje sve je prisutnije u okviru globalnih politika i u borbi za ljudska prava, sankcionisana međunarodnim konvencijama.

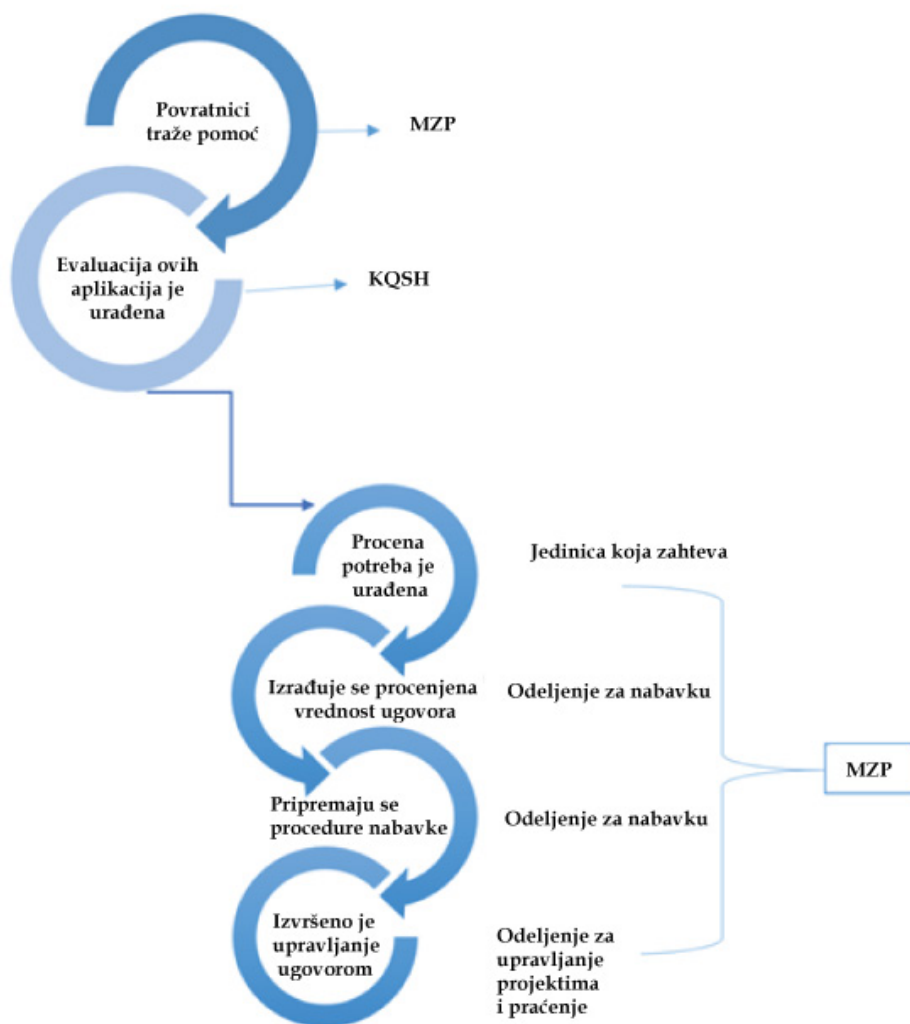
Na osnovu međunarodnog prava i pravnog okvira Republike Kosovo (RK), raseljenim licima se garantuje pravo na povratak u zemlju porekla. Povratak je složen proces koji pored izgradnje kuća uključuje i objekte za dobijanje potrebnih dokumenata, sigurnost i slobodu kretanja, mogućnost školovanja na maternjem jeziku, zdravstvene usluge i mogućnost zapošljavanja.

Najpogodnija alternativa za postizanje cilja olakšavanja procesa povratka, stabilizacije i integracije je stvaranje poboljšanih i pojednostavljenih mehanizama za povratak. Glavni preduslov za preseljenje povratnika je pružanje podrške koja uključuje: rekonstrukciju kuće (potpuna rekonstrukcija i sitne popravke), pomoć u hrani, higijenski potreba, osnovni nameštaj, pomoć za ekonomski razvoj, ostvarivanje prihoda, zapošljavanje kao i podršku građevinskim materijalom.

Ministarstvo za povratak i zajednice (u daljem tekstu Ministarstvo) je glavna institucija koja razvija i upravlja programima i mehanizmima za pomoć pri integraciji pod jednakim uslovima za sve zajednice koje trenutno borave u RK-u, kao i za osiguranje održivog povratka raseljenih lica i izbeglice.

5. Evaluacija procesa dobrovoljnog povratka na Kosovu (OEBS- Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju, Misija na Kosovu)

Izgradnja kuća za povratnike koji su raseljeni je proces koji uključuje različite procedure i aktere.

U početku, nakon povratka raseljenih lica u RK, podnosi se zahtev za pomoć. Opštinska kancelarija za zajednice i povratak u okviru odgovarajućih opština prihvata zahtev za pomoć. Ova kancelarija filtrira ove aplikacije i preporučuje potencijalne korisnike Centralnoj komisiji za evaluaciju koja je u okviru Ministarstva. Ova komisija razmatra sve preporuke i odlučuje ko su korisnici.

Zatim kancelarija za nabavke u Ministarstvu vrši procenu potreba kako bi osigurala da se vrše samo ispravne i neophodne nabavke. Na osnovu procene potreba i raspoloživog budžeta utvrđuje se procenjena vrednost ugovora. Odeljenje nabavke inicira i razvija procedure nabavke, dok nakon potpisivanja ugovora upravljanje ugovorima prelazi na odeljenje za upravljanje projektima i nadzor.

2 Cilj revizije i pitanja revizije

Cilj ove revizije je da se na osnovu odgovarajućih preliminarnih analiza (ekonomskih) oceni da li je Ministarstvo uspjelo ugovoriti izgradnju kuća za povratnike po razumnim cenama. Takođe, ova revizija ima za cilj da proceni da li su ove kuće u potpunosti izgrađene, da li je izgradnja urađena u rokovima prema planu i budžetu (efikasnost).

Revizijska pitanja

Da bismo odgovorili na cilj revizije postavili smo sledeća pitanja revizije :

1. Da li je ugovaranje izgradnje kuća obavljeno po razumnoj ceni i na osnovu (ekonomskih) analiza?
2. Koliko je kuća izgrađeno u skladu sa ugovorenim uslovima (efikasnost)?

Predmet ove revizije je Ministarstvo za zajednice i povratak, gde su obuhvaćeni ugovori potpisani za izgradnju kuća u periodu 2017-2022.

Detaljna revizorska metodologija primenjena tokom ove revizije , revizorski kriterijumi i obim revizije i detaljan opis sistema i odgovornosti relevantnih strana prikazani su u *prilogu 1* ovog izveštaja.

3 Nalazi revizije

U poslednje četiri godine iz državnog budžeta RK za stambeno zbrinjavanje potrošeno je oko 20,5 miliona evra.

Samo je Ministarstvo potrošilo oko 7 miliona evra ili 35% ovog budžeta 6. Izvršena je revizija dva ugovora ukupne vrednosti 8,2 miliona evra, odnosno prevedeno u procenat od 40% ukupnog iznosa troškova u roku od četiri godine za izgradnju kuća.

U ovom poglavlju nalazi su prikazani hronološkim redom prema radnjama koje je Ministarstvo moralo da preduzme kako bi osiguralo da njegove aktivnosti rezultiraju projektima bez ponovljenih grešaka bilo u planiranju, bilo u realizaciji ovih projekata.

3.1 Ministarstvo nije bilo ekonomično u izgradnji kuća

Ministarstvo nije napravilo stvarnu i razumnu analizu procene potreba ili procenjene vrednosti ugovora uprkos dosadašnjim iskustvima za slične projekte.

Nadalje, Ministarstvo je ugovorilo pozicije unutar iste kategorije po različitim cenama i koristilo samo one sa najvišom cenom. Također, nije urađena cenovna analiza ni za jedan ugovor, što je rezultiralo da se kuće grade po cenama višim od tržišnih. Za prvi ugovor, Ministarstvo je izgradilo kuće po ceni od 429 evra po metru kvadratnom, dok je prosečna cena kvadrata za visoke zgrade iste dužine, prema PAK-u, bila 347 evra.

3.1.1 Ministarstvo nije izvršila potpunu i razumnu analizu procene potreba i procenjene vrednosti ugovora

Izgradnja kuća je izvršena bez pravilne i tačne procene potreba

Ministarstvo treba da pokrene aktivnost nabavke tek nakon sprovođenja formalne procene potreba.

Ministarstvo nije izvršilo sveobuhvatnu i razumnu analizu procene potreba i procenjene vrednosti ugovora, uprkos dosadašnjim iskustvima sa sličnim projektima. Jedinica koja traži zahtev se pravda da ne može da izvrši tačnu procenu potreba, niti realno planiranje i analizu, jer nije moguće predvideti zahteve i interes za povratak na Kosovo. Stoga planiraju broj kuća samo na osnovu broja kuća u prethodnom ugovoru.

Međutim, nije opravdano da Ministarstvo tvrdi da nije moguće precizno proceniti potrebe ili preduzeti realno planiranje i analizu zbog nepredvidivosti zahteva i interesovanja za povratak na Kosovo. Ovo obrazloženje ne važi, pošto korisnici nisu novo povratnici i već žive u naseljima na Kosovu. Štaviše, svi stanovnici čiji je dosije revidiran (37) izjavili su da su socijalni slučajevi i da žive u teškim uslovima, pa su zatražili da im se izgradi kuća. Ministarstvo mora biti u stanju da planira i izvrši tačne procene potreba na osnovu stvarnih zahteva, a ne da se oslanja samo na nagađanja. Nedostatak dokumentovane procene potreba ukazuje na nedostatak planiranja i analize od strane Ministarstva.

6. Zakon o budžetu za 2019-2022 i rashodi iz Informacionog sistema finansijskog upravljanja Kosova (SIMFK).

Ministarstvo ima memorandum o razumevanju sa jednom nevladinom organizacijom na osnovu realizacije projekta za različite vrste izgradnje ovih kuća. Ova organizacija je sastavila glavni projekat za pet tipova kuća (45m², 55m², 62m², 75m² i 95 m²) i tehnički opis za vrste materijala i njihove specifikacije u debelim linijama koji se zatim pretvaraju u dimenzije i ponuđeni predračun.

Pre pokretanja postupka, Ministarstvo treba da ima jasan cilj radova koji se nameravaju ispuniti u okviru ugovora, koristi koje se očekuju od ugovora kao i troškove koji će proizaći iz aktivnosti nabavke. Jedinica koja podnosi zahtev (JPZ), odnosno Odeljenje za upravljanje projektima i monitoring u okviru Ministarstva, pre podnošenja zahteva za izgradnju kuća za povratnike, treba da se zasniva na jasnim dokumentima i planovima.

U slučaju prvog ugovora zaključenog 2017. godine, pokretanje zahteva za izgradnju kuća za povratnike, Ministarstvo je na osnovu Strategije za zajednice i povratak za 2014-2018. U slučaju pokretanja zahteva za drugi ugovor za 2020. godinu, Ministarstvo se bazira na uredbi 01/2018 za povratak raseljenih lica i održiva rešenja, budući da nije usvojena strategija za naredne godine. U dva ugovora planirana je izgradnja 150 kuća i 50 renoviranja, ovaj broj nije dokumentovan kako je utvrđen. Ovaj broj nije zasnovan na stvarnoj potražnji ili analizi kuća izgrađenih tokom godina, već se koristi kao šablon planiran u preliminarnim ugovorima. Ovo je takođe uticalo na određivanje zahteva u dosijeu tendera tokom razvoja procedura, kao što su zahtevi za profesionalnost i podobnost i ekonomski i finansijski zahtevi.

Da bi procena potreba bila što tačnija, Centralna revizijska komisija bi prvo morala da dostavi⁷ JPZ informaciju o odlukama kojima je odobrena izgradnja kuće. Uz zahtev za pokretanje postupka nabavke, JPZ treba da dostavi podatke o lokacijama, vrsti kuće i korisnicima odobrenim od strane Komisije, a postupak nabavke treba pokrenuti samo u slučajevima kada su takve informacije dostupne.

Međutim, Ministarstvo prvo obavlja procedure nabavke i potpisuje ugovor, zatim počinje proces rešavanja zahteva povratnika i počinje izgradnja. Prema rečima JPZ, nemoguće je znati korisnike pre zaključenja ugovora jer se zahtevi ne mogu predvideti i u trenutku usvajanja ovih zahteva se očekuje da korisnici budu odmah smešteni. Pregledom zahteva 17 korisnika (kuće koje su fizički pregledane na terenu) uočili smo da ovo obrazloženje ne vredi jer su svi zahtevi zasnovani na otežanim stambenim uslovima i štaviše svi su se odavno vratili (ima slučajeve od 2002. godine) u njihovim naseljima.

Ministarstvo je potpisalo dva dugoročna ugovora o radu za izgradnju kuća za povratnike i tretiralo ih kao okvirne ugovore. Okvirni ugovor treba zaključiti samo u slučajevima nabavke/ usluge i u slučajevima kada je nemoguće precizno odrediti planirane količine, dok se ugovor o radu zaključuje samo kada su poznate tačne količine na osnovu preliminarnih konkretnih projekata.

7. Centralna komisija za reviziju - označava organ za donošenje odluka za određivanje korisnika;

Tabela 1: Razlike između ugovora o radu i okvirnog ugovora u upoređenju sa specifičnostima revidiranih ugovora

Karakteristike	Ugovor o radu	Okvirni ugovor	Revidirani ugovori
Svrha/aktivnost	Tehničke specifikacije moraju precizno definisati prirodu i karakteristike potrebnih radova	Isporuka roba i usluga	Nepotrebna radna mesta ⁸ u odnosu na rad na terenu (građevinarstvo)
Trajanje ugovora	Godinu dana (osim ako postojeći građevinski projekat ne traje duže) ⁹	Maksimalno do 36 meseci	36 meseci
Tehničke specifikacije	Na osnovu konkretnog građevinskog projekta (lokacija i korisnik)	Opšti uslovi za pomoćne ugovore ili naloge	Na osnovu konkretnog građevinskog projekta (lokacija i korisnici nisu definisani)
Planirana vrednost	Vrlo blizu realne vrednosti	Indikativno (mogućnost odstupanja do +/- 30%)	Postoji odstupanje od 16% i 25% od iznosa ugovora
Određivanje ciljeva	Tačan/konkretna	Slično	To nije konkretno, to je predviđanje
Trajanje radova	Određeno prema građevinskom projektu	Prema potrebama za usluge	Navedeno samo u skladu sa rokom ugovora

U trenutku pokretanja postupka nabavke i potpisivanja ugovora, Ministarstvo nije izvršilo detaljne analize, kao što su: spisak sa imenima i podacima korisnika, lokacije izgradnje, niti broj kuća za svaku od tipova kuća koje će se graditi.

Zaključivanje ugovora o radu, ne uzimajući u obzir nijedan od ovih detalja, uticalo je da Ministarstvo neispravno: procenjena vrednost ugovora, pozicija unapred/avans, utvrđeni iznos pozicija i ugovorena cena za izgradnju ovih kuća.

Takođe, u trenutku pokretanja aktivnosti nabavke, mora se popuniti Izjava o potrebama i utvrđivanje raspoloživosti sredstava (Deklaracija). Ovo saopštenje potvrđuje da je pokretanje postupka nabavke odobreno, kao i da su obezbeđena potrebna sredstva. Izjava sadrži i detalje o prirodi i obimu ugovora, gde se definišu tehničke specifikacije za funkcionalnost delatnosti, koristi koje se očekuju od ugovora i troškovi koji će proizaći iz ove aktivnosti. U dva ugovora Deklaracijom nije zaokružen deo tehničkih specifikacija koji bi određivali konkretne aktivnosti koje se moraju sprovesti kroz ugovor, kao i koristi i troškove. Ovo potvrđuje činjenicu da Ministarstvo uopšte nije analiziralo stvarne potrebe jer u Deklaraciji nije dalo potrebne podatke.

Ministarstvo nije napravilo detaljnu analizu potrebnih pozicija za izgradnju svakog tipa kuća. Uprkos činjenici da je ugovorila sa NVO za izradu glavnih projekata za svaki od tipova kuća, pri čemu u ukupnom broju pozicija koje je sastavila ova NVO, mogu se jasno identifikovati samo pozicije tačke 8, koje su uticale da Ministarstvo ne bude ekonomično u ugovaranju radova.

8. Od 244 ugovorena mesta, samo 92/93 je iskorišćeno, pa 151 nikada nije bilo potrebno.

9. Izraz "višegodišnji ugovor" ne primenjuje se na ugovore o javnim radovima, osim ako izvođenje radova traje duže od (1) jedne kalendarske godine. (Pravila o javnim nabavkama i Operativni vodič)

Štaviše, izveštaj Kosovske agencije za statistiku identifikuje 55 osnovnih pozicija potrebnih za standardnu kuću (ne uključujući preliminarne radove i radove na zemljištu). Ministarstvo je koristilo sedam pozicija za pripremne radove i radove na zemljištu, pa čak i ako ove pozicije dodamo ukupnim pozicijama izveštaja ASK-a, ispada da Ministarstvu nisu ni bile potrebne 92 korišćene. Mogla bi se izgraditi standardna kuća sa ¹⁰potrebne 62 pozicije umesto 92 koje koristi Ministarstvo, a još manje sa ugovorenih 244.

Da Ministarstvo nije pravilno planiralo i nije izvršilo stvarnu procenu potreba, potvrđuju i količine i vrsta korišćenih radnih mesta.

Na primer, na pozicijama 7.7, 7.22, 7.47 i 7.59 ¹¹, u oba ugovora jedinica mere u prednjoj meri je u m² a ne u komadima, iako su ugovorene pozicije vrata, čija se mera vrši u komadima. Ove pozicije, osim što uopšte nisu korišćene (korišćena su još samo dve pozicije vrata) u konstrukciji, njihovo uključivanje u pred merenje i pred račun uticalo je na povećanje procenjene i ugovorene vrednosti u oba slučaja.

Kao rezultat nerealne procene potreba, Ministarstvo je zaključilo ugovore sa nepotrebnim pozicijama koje su samo povećale procenjenju vrednost ugovora i vrednost ugovora. Iako je Ministarstvo u 2017. godini zaključilo ugovor o izgradnji kuća sa ovim nepotrebnim pozicijama, isto je uradilo i sa ugovorom iz 2020. godine, uprkos činjenici da je tokom izvršenja ugovora iz 2017. godine samo 33,2% pozicija korišćeno pred merno.

Uključivanje nepotrebnih pozicija u predmere dva ugovora uticalo je da Ministarstvo ne bude tačno u određivanju procenjene vrednosti ugovora.

Kao rezultat toga što je Ministarstvo zaključivalo ugovore sa nepotrebnim pozicijama, kuće koje je ugovorilo za 4,4 miliona evra, odnosno 3,8 miliona evra mogle su biti ugovorene za 2,4 miliona evra, odnosno 2,1 milion evra, da je napravilo ispravnu procenu potreba i ugovorio bi samo pozicije potrebne za izgradnju. U prvom ugovoru (2017) potrošio je sva ta sredstva (4,4 miliona evra), dok je drugi ugovor još aktivan i nije završen.

U dva revidirana ugovora, Ministarstvo je koristilo identične parametre i gotovo identične količine i cene, uprkos vremenskoj razlici od tri godine među sobom. U prvom ugovoru izgrađeno je 157 kuća, dok je u drugom ugovoru do marta 2023. godine izgrađeno 26 kuća od 150 planiranih. Iz testiranja samo pet pozicija od 17 korisničkih situacija za prvi ugovor, primećuje se da je na ovim pozicijama planiranje i procena potreba bila ne uspešna.

10. Prema izveštaju ASK-a: 55 pozicija za građevinarstvo + 7 pozicija za pripremne radove i zemljište koje koristi ministar = ukupno 62 mesta.

11. Isporuka i montaža specijalnih drvenih vrata u kompletu sa prethodnim pripremama za ugradnju vrata. Dimenzije prema projektu. Uzorke vrata mora odobriti nadzorni organ. Cena je obračunata po m²; Isporuka i montaža specijalnih PVC vrata u kompletu sa prethodnim pripremama za ugradnju vrata. Dimenzije prema projektu. Cena je obračunata po m²; Isporuka i montaža specijalnih PVC vrata u kompletu sa prethodnim pripremama za ugradnju vrata. Dimenzije prema projektu. Uzorke vrata mora odobriti nadzorni organ. Cena je obračunata po m²; Isporuka i montaža specijalnih drvenih vrata u kompletu sa prethodnim pripremama za ugradnju vrata. Dimenzije prema projektu. Cena je obračunata po m².

Tabela 2. Procentat korišćenja pet pozicija za unapred provi ugovor

POZICIJA	Ugovorene količine za 150 kuća (A)	Korišćene količine u 17 kuća (B)	Procentat učešća pozicija za 17 ¹² kuća (B/A)*100	Dostupne količine za preostale 133 kuće (AB)	Kuće koje se mogu graditi od ostataka	Ukupno kuća koje bi se mogle izgraditi sa ugovorenim količinama
4.12	11.260 (m ²)	4.259 (m ²)	38%	7.0001 (m ²)	28	45
7.2	210 komada	53 komada	25%	157 komada	52	69
12.4	580 komada	136 komada	23%	444 komada	56	73
13.1	4100 (m ²)	2.275 (m ²)	55%	1.825 (m ²)	14	31
13.4	4.400 (m ²)	2.290 (m ²)	52%	2.110 (m ²)	16	33

Podaci u tabeli ukazuju na izrazito neslaganje između ugovorenih količina i količina koje su stvarno bile potrebne za završetak izgradnje 150 kuća. Ova nedoslednost pokazuje da Ministarstvo nije izvršilo tačnu procenu potreba i ugovorenih pozicija na odgovarajući način. Štaviše, Ministarstvo nije dokumentovalo preostale količine potrebne za završetak svih kuća.

dostupnih podataka može se videti da je i u najoptimističnijem scenariju preostali ugovoreni iznos za poziciju 12.4 dovoljan za izgradnju 56 kuća ili ukupno 73 kuće (uključujući i izgrađene). Nasuprot tome, prema najgorem scenariju (pod pretpostavkom da je količina od 13,1 pozicija) moglo bi se izgraditi samo 14 kuća ili ukupno 31 kuća. Ovo predstavlja samo 9% od ukupnog broja traženih/planiranih domova.

Tabela 3: Procentat korišćenja pet pozicija za predmeru drugog ugovora

POZICIJA	Ugovorene količine za 150 kuća (A)	Utrošene količine u 20 domova (B)	Procentat učešća pozicija za 20 kuća (B/A)*100	Količine za preostalih 130 kuća (AB)	Broj kuća koje se mogu izgraditi sa preostalim količinama	Ukupno kuća koje bi se mogle izgraditi sa ugovorenim količinama
4.12	11.260 (m ²)	4.356 (m ²)	39%	6.904 (m ²)	32	52
7.2	210 komada	59 komada	28%	151 komada	51	71
12.4	580 komada	148 komada	26%	432 komada	58	78
13.1	4.100 (m ²)	2.253 (m ²)	55%	1.847 (m ²)	17	37
13.4	4.400 (m ²)	2.253 (m ²)	51%	2.147 (m ²)	20	40

Kao što se iz gornje tabele vidi, slična situacija je i sa drugim ugovorom, koji nam, uprkos činjenici da još nije završen, Ministarstvo nije dostavilo dokaze o tome kako planira pokriti preostali deo.

12. Za testiranje je odabrano po 20 uzoraka za svaki ugovor, ali u prvom ugovoru je testirano samo 17 jer je jedan korisnik bio iz drugog projekta, a jedan korisnik je dva puta uvršten u registre uzoraka i osim toga njegova kuća nije izgrađena.

Procenjena vrednost ugovora je netačna

Procenjena vrednost javnog ugovora mora biti unapred izračunata pre pokretanja postupka nabavke. Takav predračun mora biti razuman i realističan za predviđeni ugovor u smislu troškova i transparentnog i poštenog korišćenja javnih sredstava i resursa.

Ministarstvo nije primenilo nijedan od kriterijuma propisanih propisom o javnim nabavkama za izračunavanje procenjene vrednosti ugovora. U nedostatku adekvatne analize i istraživanja tržišnih cena, procenjena vrednost ugovora u dva slučaja bila je 25% i 16% veća od vrednosti ugovora.¹³

Određivanje procenjene vrednosti što je moguće bliže, osim što je od posebnog značaja u ukupnim troškovima i najekonomičnijem korišćenju javnih sredstava, važno je i zbog činjenice da je procenjena vrednost ključni faktor koji utiče na određivanje zahteva dosijea Tendera (u daljem tekstu DT) . Takođe utiče na podsticanje najveće moguće konkurencije između privrednih subjekata.

Usled toga što Ministarstvo nije moglo što preciznije utvrditi procenjenju vrednost ugovora, DT je imao nedostatke, nejasnoće i nepravilnosti.

Nedostatak je bio u definisanju dva kvalifikaciona kriterijuma, čija definicija zavisi od procenjene vrednosti ugovora:

- a. **Vrednost finansijskog prometa za privredne subjekte** - u poslednje tri godine, na osnovu Uredbe o javnim nabavkama, ova vrednost mora biti dvostruko veća od procenjene vrednosti ugovora.
- b. **Izvedeni slični radovi** - u poslednje tri godine, na osnovu propisa, potrebno je 1,5 procenjene vrednosti ugovora.

U prvom ugovoru procenjena vrednost ugovora bila je 6 miliona evra, dok je zahtev za finansijski promet bio 12 miliona evra. Ukoliko bi Ministarstvo napravilo stvarnu procenu potreba, dakle bazirajući procenjenju vrednost ugovora samo na pozicijama koje su bile neophodne za izgradnju, potražnja za finansijskim prometom bi bila manja, pa bi se povećala mogućnost za više ponuda koje povećalo bi konkurenciju i potencijalno imalo povoljnije cene.

Činjenica da je 109 EO odbilo DT za prvi ugovor, dok je samo sedam konzorcijuma licitiralo , znači da je procenjena vrednost ugovora bila nedostižna za većinu EO zainteresovanih za nadmetanje . Ista situacija je i sa drugim ugovorom, čija je procenjena vrednost bila 4,5 miliona evra, gde su od 151 EO koji su preuzeli fajl ponudila samo dva konzorcijuma .

Ukoliko bi Ministarstvo dalo prioritet samo neophodnim pozicijama (a bilo je 92), procenjena vrednost ugovora bila bi 2,4 miliona evra ¹⁴. Što se tiče drugog ugovora, ukoliko bi se platila samo 91 pozicija korišćena tokom izvođenja radova , procenjena vrednost ugovora bila bi 2,1 milion evra.

13. Ugovor sa brojem nabavke 211-17-3482-5-1-1 zaključen 2017. godine imao je procenjenju vrednost ugovora od 6 miliona evra, dok je vrednost ugovora iznosila 4,4 miliona evra. Drugi ugovor (2020) sa brojem nabavke 211-20-5436-5-1-1 imao je procenjenju vrednost ugovora od 4,5 miliona evra, dok je vrednost ugovora bila 3,7 miliona evra.

14. Obračun od 2,4 miliona evra je napravljen tako što su količine uzete i pomnožene sa cenama izračunatim za pozicije koje su korišćene tokom izvođenja radova. Ista metodologija je korišćena i za drugi ugovor.

Dakle, pogrešno planiranje i definisanje diskriminatornih kriterijuma su rezultirali eliminacijom najjeftinijih EO, koji su ukupno za 244 pozicije premašili procenjenu vrednost ugovora, ali samo za 92 odnosno 91 iskorišćene pozicije bi bile jeftinije od dobitnici za 649,222.55 evra odnosno 482,741.31 evra¹⁵ što pokazuje da Ministarstvo nije bilo štedljivo u ugovaranju radova ni u jednom od ovih slučajeva.

Isto kao i na potražnju za finansijskim prometom, na potražnju za sličnim izvedenim radovima direktno utiče procenjena vrednost ugovora, stoga ne utvrđivanje najrealnije procenjene vrednosti utiče na to da ovaj kriterijum bude netačan.

Procenjena vrednost mnogo veća od vrednosti sa kojom je zaključen ugovor, uticala je da je potražnja za sličnim izvedenim radovima mnogo veća u dva tenderska dosijea od stvarne potrebne vrednosti.

U prvom ugovoru, na osnovu procenjene vrednosti ugovora (6 miliona evra), zahtev za sličan posao bio je 9 miliona evra. Dok je u drugom ugovoru procenjena vrednost ugovora bila 4,5 miliona evra, a potražnja za sličnim radovima 6,75 miliona evra. Netačnost procenjene vrednosti ugovora u ovom slučaju, osim što je uticala na moguće ograničenje EO, direktno je uticala na eliminaciju ekonomskih operatera koji su bili jeftiniji od pobjedničkog operatera zbog činjenice da nisu ispunili ovaj kriterijum i da su eliminisani kao neodgovorni.

EO, eliminisan na osnovu neispunjavanja kriterijuma za slične radove, imao je nižu finansijsku ponudu od pobjednika za 481.305 evra¹⁶. Isti EO je takođe eliminisan na osnovu nedostatka dokaza o opremi - bager minimalno 30t, što je uslov koji uopšte nije bio u DT drugog ugovora, iako se ništa nije promenilo u pred merenju, planiranju i dizajn kuća.

Ministarstvo je u prvom ugovoru koristilo uslove koji nisu u skladu sa zakonom u slučaju izvedenih radova, jer je kao dokaz o sličnim izvedenim radovima definisalo period 2014, 2015. i 2016. godine i isključilo 2017. godinu (godina raspisivanja tendera). Prema Uputstvu za javne nabavke, zahtev mora biti za posljednje tri godine od dana objavljivanja tendera, ne isključujući godinu objavljivanja tendera.

U dva ugovora o izgradnji kuća, pobjednički EO su imali cene sa abnormalnim razlikama za određene pozicije. Identifikacija ovih cena se vrši upoređivanjem pozicija iste kategorije među sobom u istom ugovoru. Na primer, Dostava stiropora ima tri ugovorene pozicije, dok cene na ovim pozicijama imaju abnormalne razlike. Stiropor debljine t=8 cm i t=10 cm nudio se po znatno nižoj ceni u odnosu na t=5 cm, dok je u izgradnji korišćen samo stiropor debljine t=5 cm.

15. (informacije o Cenama odgovornih, ali neuspješnih ponuda nalaze se u Prilogu 2).

16. Jedan od EO je imao ponudu od 3.995.966,63 €, dok su slični radovi izveli 8.934.127,96 €. EO nije ispunio kriterijume za 65,872€.

Tabela Ugovoreni tipovi stiropora

Opis	Jedinica	Ugovorena količina	Iznos korišćen za 17 kuća	Cena po jedinici	Ukupna cena za 17 kuća
1. Isporuka i montaža stiropor ploča debljine t=5 cm tvrdoće N4	m ²	4,100	2,275	5,90 €	13,423 €
2. Isporuka i ugradnja stiropor ploča debljine t=8 cm tvrdoće N4	m ²	68,540	0	0,40 €	0
3. Nabavka i montaža stiropor ploča debljine t=10 cm tvrdoće N4	m ²	68,580	0	0,49 €	0

Stoga je Ministarstvo, koje je imalo tri vrste stiropora, koristilo samo jednu. Korišćeni tip je ugovoren za 4.100 m², dok su tipovi koji uopšte nisu korišćeni tokom izgradnje ugovoreni u iznosu od 68.540 m² i 68.580 m² respektivno. Za 10.163,5 m² kuća od prvog tipa stiropora planiranih u količini od 4.100 m², za 17 kuća utrošeno je svega 2.275,13 m² ili 55% od ugovorenog iznosa, dok ostale dve pozicije stiropora uopšte nisu korišćene tokom izvođenja radova. Ugovorene količine za 150 kuća za poziciju stiropora od 5 cm nisu bile dovoljne jer je sa ugovaranjem od 4.100 m² Ministarstvo imalo količine samo za izgradnju 37 kuća. To znači da nije urađeno tačno planiranje ovih količina.

U dva ugovora Ministarstvo je koristilo samo stiropor od 5 cm, koji ima višu cenu od druge dve ugovorene vrste stiropora. Korišćenje ne normalnih cena širenja i korišćenje samo jedne pozicije (sa najvećom cenom i najmanjom debljinom) pored prikaza lošeg planiranja, ostavlja prostor za zloupotrebe. Gotovo slična situacija je i sa pozicijama vrata i prozora.

Tabela 5 : Ugovorene i korišćene pozicije za vrata za prvi ugovor (žutom bojom su zasenčene vrste vrata kojima je Ministarstvo snabdeveno tokom realizacije ugovora).

Nr. rendor	Kodi i materialit	Kontrata e parë	Njesia	Sasia	Cmimi per njesi (€)
		Furnizimi dhe montimi i dyerëve të drurit, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve. Dimenzionet sipas projektit . Mostrat e dyerve duhet të aprovohet nga organi mbikqyrës.			
1	7.1	dim. 100/210	copë	870.00	10.7
2	7.2	dim. 90/210	copë	210.00	99.8
3	7.3	dim. 80/210	copë	85.00	99.2
4	7.4	dim. 70/210	copë	650.00	15
		Furnizimi dhe montimi i dyerëve të drurit me mbi ndriqim, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve. Dimenzionet sipas projektit . Mostrat e dyerve duhet të aprovohet nga organi mbikqyrës.			
5	7.3	dim. 100/240	copë	870.00	11
6	7.4	dim. 90/240	copë	210.00	11
7	7.5	dim. 80/240	copë	85.00	11
8	7.6	dim. 70/240	copë	650.00	10
9	7.7	Furnizimi dhe montimi i dyerëve speciale të drurit, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve. Dimenzionet sipas projektit . Mostrat e dyerve duhet të aprovohet nga organi mbikqyrës.Qmimi kalkulohe per m2	m ²	3,050.00	6.5
10	7.8	Furnizimi dhe montimi i derës së jashtme speciale per kallkan e punuar prej PVC, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve, dim.100/120cm.	copë	850.00	10.1
11	7.9	Furnizimi dhe montimi i derës së jashtme speciale per kallkan e punuar prej PVC, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve, dim.90/120cm.	copë	850.00	10
12	7.10	Furnizimi dhe montimi i derës së jashtme speciale per kallkan e punuar prej PVC, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve, dim.80/120cm.	copë	85.00	99.80
13	7.11	Furnizimi dhe montimi i derës së jashtme speciale per kallkan e punuar prej PVC, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve, dim.70/120cm.	copë	960.00	11
14	7.12	Furnizimi dhe montimi i derës së brendëshme e punuar prej PVC, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve. Dimenzionet sipas projektit, dim.100/206.3cm.	copë	960.00	10.05
15	7.13	Furnizimi dhe montimi i derës së brendëshme e punuar prej PVC, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve. Dimenzionet sipas projektit, dim.90/206.3cm.	copë	960.00	10.4
16	7.14	Furnizimi dhe montimi i derës së brendëshme e punuar prej PVC, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve. Dimenzionet sipas projektit, dim.80/206.3cm.	copë	960.00	10.30
17	7.15	Furnizimi dhe montimi i derës së brendëshme e punuar prej PVC, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve. Dimenzionet sipas projektit, dim.70/206.3cm.	copë	960.00	10.1
18	7.16	Furnizimi dhe montimi i derës së ballkonit e punuar prej PVC, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve. Dimenzionet sipas projektit, dim.100/240cm.	copë	700.00	11.00
19	7.17	Furnizimi dhe montimi i derës së ballkonit e punuar prej PVC, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve. Dimenzionet sipas projektit, dim.90/240cm.	copë	700.00	10.5
20	7.18	Furnizimi dhe montimi i derës së ballkonit e punuar prej PVC, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve. Dimenzionet sipas projektit, dim.70/240cm.	copë	700.00	11.10
21	7.19	Furnizimi dhe montimi i derës së ballkonit e punuar prej PVC, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve. Dimenzionet sipas projektit, dim.70/240cm.	copë	750.00	12.1
22	7.20	Furnizimi dhe montimi i derës së jashtme e punuar prej PVC, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve. Dimenzionet sipas projektit, dim.104/240cm.	copë	85.00	198.50
23	7.21	Furnizimi dhe montimi i derës së jashtme e punuar prej PVC, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve. Dimenzionet sipas projektit, dim.134/240 cm .	copë	38.00	16.1
24	7.22	Furnizimi dhe montimi i derës speciale prej PVC, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve. Dimenzionet sipas projektit.Qmimi kalkulohe per m2	m ²	2,200.00	10.10
		Furnizimi dhe montimi i dyerëve të PVC, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve. Dimenzionet sipas projektit . Mostrat e dyerve duhet të aprovohet nga organi mbikqyrës.			
25	7.43	dim. 100/210	copë	870.00	10.03
26	7.44	dim. 90/210	copë	210.00	10.4
27	7.45	dim. 80/210	copë	80.00	10.7
28	7.46	dim. 70/210	copë	650.00	10.08
29	7.47	Furnizimi dhe montimi i dyerëve speciale të PVC, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve. Dimenzionet sipas projektit . Mostrat e dyerve duhet të aprovohet nga organi mbikqyrës.Qmimi kalkulohe per m2	m ²	3,050.00	12
30	7.48	Furnizimi dhe montimi i derës së jashtme speciale per kallkan e punuar prej drurit, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve, dim.80/120cm.	copë	80.00	10.02
31	7.49	Furnizimi dhe montimi i derës së brendëshme e punuar prej drurit, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve. Dimenzionet sipas projektit, dim.100/206.3cm.		860.00	11.2
32	7.5	Furnizimi dhe montimi i derës së brendëshme e punuar prej drurit, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve. Dimenzionet sipas projektit, dim.90/206.3cm.		860.00	11.35
33	7.51	Furnizimi dhe montimi i derës së brendëshme e punuar prej drurit, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve. Dimenzionet sipas projektit, dim.80/206.3cm.	copë	940.00	11.25
34	7.52	Furnizimi dhe montimi i derës së brendëshme e punuar prej drurit, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve. Dimenzionet sipas projektit, dim.70/206.3cm.		940.00	11.03
35	7.53	Furnizimi dhe montimi i derës së ballkonit e punuar prej drurit, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve. Dimenzionet sipas projektit, dim.100/240cm.		940.00	12.01
36	7.54	Furnizimi dhe montimi i derës së ballkonit e punuar prej drurit, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve. Dimenzionet sipas projektit, dim.90/240cm.		940.00	11.2
37	7.55	Furnizimi dhe montimi i derës së ballkonit e punuar prej drurit, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve. Dimenzionet sipas projektit, dim.80/240cm.	copë	960.00	10.8
38	7.56	Furnizimi dhe montimi i derës së ballkonit e punuar prej drurit, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve. Dimenzionet sipas projektit, dim.70/240cm.		960.00	12.3
39	7.57	Furnizimi dhe montimi i derës së jashtme e punuar prej drurit, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve. Dimenzionet sipas projektit, dim.104/240cm.	copë	80.00	10.23
40	7.58	Furnizimi dhe montimi i derës së jashtme e punuar prej drurit, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve. Dimenzionet sipas projektit, dim.134/240 cm .	copë	30.00	12.5
41	7.59	Furnizimi dhe montimi i derës speciale prej drurit, komplet me përgaditjet paraprake për vendosjen e dyerve. Dimenzionet sipas projektit.Qmimi kalkulohe per m2	m ²	2,200.00	10.2

Kao što se vidi u gornjoj tabeli, za poziciju vrata Ministarstvo je ugovorilo 41 tip od kojih su samo četiri korišćena u izgradnji (7.2; 7.3; 7.10 i 7.20 osenčena) čije su cene skoro 31 puta veće od cene vrata druge pozicije.

Što se tiče prozorskih pozicija, korišćene su samo dve pozicije (7.31 i 7.36) od ukupno 35 ugovorenih pozicija, koje takođe imaju cenu skoro 10 puta veću od cene ostalih ugovorenih pozicija prozora. Slična situacija je i u drugom ugovoru što se tiče količina i razlika u ceni, gde je i pored toga što je Ministarstvo imalo priliku da uporedi svoj prvi ugovor i da ne ponovi istu grešku, s njim potpisan i drugi ugovor (2020.) iste mane kao i prvi ugovor. Analiza korišćenja pozicija u drugom ugovoru nije urađena jer ugovor ima rok do oktobra 2023. godine i do sada je izgrađeno samo 26 kuća, ali trend za ovih 26 kuća implicira da se ista situacija nastavila i sa drugim ugovorom.

Tabela 6: Ugovorene i korišćene pozicije za prozore u prvom ugovoru ((žutom su zasenčene vrste prozora kojima je Ministarstvo nabaoljeno tokom realizacije ugovora)

Nr. rendor	Kodi i materialit	Kontrata e parë	Njesia	Sasia	Cmimi per njesi (€)
		Furnizimi dhe montimi i dritareve të punuara me profile të PVC me hapje vertikale dhe horizontale, me xham termopan të dimenzioneve sipas projektit 4+12+4 mm. Mostra e dritarve duhet të aprovohet nga organi mbikqyrës.			
1	7.23	dim. 160/140	copë	380.00	11.5
2	7.24	dim. 140/140	copë	80.00	10.3
3	7.25	dim. 120/140	copë	380.00	10.4
4	7.26	dim. 100/160	copë	380.00	10.8
5	7.27	dim. 100/140	copë	380.00	11.5
6	7.28	dim. 100/120	copë	380.00	10.1
7	7.29	dim. 100/100	copë	380.00	10.05
8	7.3	dim. 80/160	copë	380.00	10.2
9	7.31	dim. 80/140	copë	380.00	98.5
10	7.32	dim. 80/120	copë	490.00	10.03
11	7.33	dim. 80/80	copë	490.00	10.03
12	7.34	dim. 60/80	copë	490.00	10.4
13	7.35	dim. 60/90	copë	490.00	10.08
14	7.36	dim. 60/60	copë	140.00	62
15	7.37	dim. 40/40	copë	125.00	10.08
16	7.38	Furnizimi, montimi me dritare te kulmit GVT Dim: 54 x 83 cm	copë	185.00	11
17	7.39	Furnizimi, montimi me dritare te kulmit GVT Dim: 66 x 118 cm	copë	185.00	11.3
18	7.4	Furnizimi, montimi me dritare te kulmit GVT Dim: 78 x 118 cm	copë	185.00	12.6
19	7.41	Furnizimi, montimi me dritare te kulmit GVT Dim: 78 x 140 cm	copë	185.00	13
20	7.42	Furnizimi dhe montimi i dritareve të punuara me profile të PVC (hapjet jepen nga projekti) , me xham termopan të dimenzioneve sipas projektit 4+12+4 mm. Mostra e dritarve duhet të aprovohet nga organi mbikqyrës.Qmimi kalkulohet per m2	m ²	1,200.00	11.8
		Furnizimi dhe montimi i dritareve të punuara nga drurit me hapje vertikale dhe horizontale, me xham termopan të dimenzioneve sipas projektit 4+12+4 mm. Mostra e dritarve duhet të aprovohet nga organi mbikqyrës.			
21	7.60	dim. 160/140	copë	380.00	15.00
22	7.70	dim. 140/140	copë	70.00	14.50
23	7.80	dim. 120/140	copë	380.00	13.10
24	7.90	dim. 100/160	copë	380.00	10.25
25	8.00	dim. 100/140	copë	380.00	10.26
26	8.10	dim. 100/120	copë	380.00	10.54
27	8.20	dim. 100/100	copë	380.00	10.02
28	8.30	dim. 80/160	copë	380.00	10.95
29	8.40	dim. 80/140	copë	380.00	10.00
30	8.50	dim. 80/120	copë	490.00	10.01
31	8.60	dim. 80/80	copë	490.00	10.05
32	8.70	dim. 60/80	copë	490.00	10.06
33	8.80	dim. 60/90	copë	490.00	10.08
34	8.90	dim. 60/60	copë	80.00	10.01
35	9.00	dim. 40/40	copë	125.00	10.01

Nije izvršena nijedna stvarna analiza upotrebe cena

Prilikom predviđanja vrednosti ugovora, Ministarstvo mora uzeti u obzir: cene koje objavljuje Zavod za statistiku Kosova; druge zvanične indikativne cene (kao što su porezna uprava, carinarnica, privredna komora, itd.); cene na lokalnom tržištu; cene preliminarnih i sličnih ugovora potpisanih od strane istog organa ili drugih organa.

Izgradnja kuća za povratnike koštala je Ministarstvo 82 evra po kvadratu više od tržišnih cena prema PAK-u. To je zato što Ministarstvo nije analiziralo cene na osnovu tržišnih cena niti analizu cena prethodnih ugovora. Nije se čak ni konsultovao sa relevantnim institucijama kao što su PAK ili ASK tokom utvrđivanja procenjene vrednosti ugovora, da bi koristio informacije iz ovih institucija kao referencu.

Upoređenje cena izgradnje kuća od Ministarstva sa cenama PAK-a

Ministarstvo nije bilo ekonomično u izgradnji kuća za povratnike u svoja dva ugovora, u upoređenju sa cenama koje je primila PAK. Dobili smo informacije od PAK-a u vezi sa cenama izgradnje za godine (2014-2022), period u kojem su ugovori Ministarstva planirani i izvršeni. Vredi napomenuti da su referentne cene PAK-a cene za visoke gradnje i uključuju informacije o različitim građevinskim područjima. Iz ovih cena smo izdvojili prosečnu cenu koju smo uzeli kao referentnu cenu za upoređivanje sa cenom po m² koje je koštalo Ministarstvu.

Prema cenama PAK-a, prosečan m² je bio 347 evra, dok je cena za izgradnju 157 kuća 17 (10.163,5 m²) od Ministarstva 18 za prvi ugovor 429 evra (4.363.443 evra/10.163,5 m²). Ministarstvo je bilo skuplje za 82 evra/m² u upoređenju sa prosečnom cenom po m² koju smo dobili od PAK-a.

Štaviše, cene koje dobija PAK odnose se na višespratnice, dok se izgradnja kuća od strane Ministarstva smatra niskogradnjom (jer su sve kuće bile jednospratnice). Imajući u vidu da su za visoke konstrukcije različiti iskopni radovi, dubina, različite mere terena, različiti materijali koji se koriste za temelje, liftove i sl., očekivanja bi bila da cena kvadrata bude niža za niskogradnje.

Kada bi se Ministarstvo konsultovalo sa PAK-om i da je pravilno procenilo potrebe, moglo bi jeftinije da ugovara m² za izgradnju kuća. Dakle, ako bi Ministarstvo ugovorilo izgradnju kuća po istim cenama koje daje PAK, onda bi moglo da uštedi oko 832.033 evra 19.

Što se tiče drugog ugovora, upoređenja su izračunata samo za 26 do sada izgrađenih kuća. Dok je ugovor još uvek aktivan do oktobra 2023. godine, potencijalne uštede u odnosu na cene PAK-a izračunate su samo za ovih 26 kuća. Cena m² od 26 do sada ²⁰izgrađenih kuća iznosi 2.317 evra, što je u odnosu na prosečnu cenu PAK-a (506,12 evra) ²¹po m² 1.811 evra ili 258% skuplje. A na osnovu trenutnog trenda gradnje, podrazumeva se da će do kraja ovog ugovora izgradnja svih planiranih kuća teško biti ostvarena.

17. Planirano je i ugovoreno 150 kuća, dok je izgrađeno 157 kuća.

18. Ukupni kvadratni metri izračunati su iz situacija tipova (45m²·55m², 62m², 72m²·72,5m², 75m²i 95m²) kuća izgrađenih za prvi ugovor.

19. Vrednost ugovora 4,363,443 € - 3,531,410 € (10,163,5 m²·347,46 €) = 832,033 €

20. (3,786,000/1,634m² = 2,317€); 1.634m² je ukupna kvadratura za 26 izgrađenih kuća.

21. Za godine 2018-2020 i za visoke zgrade

Prosečna cena po m² prema PAK-u za godine 2018-2020 je povećana za približno 46% u poređenju sa prosečnom cenom za godine 2014-2018, dok je za isti period Ministarstvo potpisalo ugovor sa višom cenom za 439 % po m² u odnosu na prvi ugovor.

Za drugi ugovor Ministarstvo je do 16.03.2023. godine izgradilo samo 26 kuća od 150 planiranih.

Iz gore navedenih upoređenja proizilazi da je Ministarstvo, kao rezultat neadekvatnog planiranja, ugovorilo izgradnju kuća po neekonomičnim cenama i nije uspeo uštedeti javni novac u iznosu od 832.033 evra od prvog ugovora zaključenog 2017. godine, dok drugi ugovor, se još realizuje.

3.2 Ministarstvo nije bilo efikasno u izgradnji kuća za povratnike

Ministarstvo je izradilo planove upravljanja ugovorima (PUU) bez suštinskih informacija o toku ugovora, a nedostajali su i dinamički planovi za trajanje izgradnje kuća tokom cijelog perioda izgradnje. Takođe, gradnja pojedinih kuća je odstupila od idejnih projekata i plaćanja nisu vršena u skladu sa izvedenim radovima (postojale su razlike između izvedenih i plaćenih radova). Štaviše, drugi ugovor ima spor trend implementacije, a sve to su pokazatelji da Ministarstvo nije bilo efikasno u izgradnji kuća za povratnike.

Ugovori nisu implementirani na vreme

Obaveze i dužnosti UA moraju se upravljati kako je navedeno u ugovoru i UA mora osigurati da EO izvršava ugovor u skladu sa rokovima i uslovima navedenim u ugovoru. Pored toga, mora se osigurati da EO ispunjava sve obaveze izvršenja, uključujući adekvatan vremenski nadzor. U okviru Posebnih uslova ugovora potrebno je označiti početak i kraj ugovora, odnosno početak i kraj izvršenja ugovora, čime se EO obavezuje da se pridržava ovih uslova.

Ministarstvo je zaključilo dva ugovora na period od tri godine. Prvi ugovor je potpisan 20.11.2017 sa rokom završetka radova do 19.11.2020 (36 meseci). Drugi ugovor zaključen je 23.10.2020. godine sa rokom završetka radova do 22.10.23 (takođe 36 meseci).

U prvom ugovoru Ministarstvo je završilo izgradnju 157 kuća u roku od 36 meseci, dok je drugi ugovor još aktivan do oktobra 2023. godine, ali trenutni trend izgradnje ne obećava da će ugovor biti u potpunosti ispunjen.

Nakon što ugovor potpišu obe strane, odgovorni službenik za nabavke obaveštava glavnog administrativnog službenika i ovaj u pisanoj formi imenuje menadžera projekta odgovornog za upravljanje (nadzor) ugovora i da obavesti odgovornog službenika za nabavke o mogućim promenama tokom izvršenja ugovora. Ministarstvo je odlukom imenovalo menadžera ugovora (MU) u dva ugovora, a zatim je drugom odlukom imenovalo i šest regionalnih menadžera radi praćenja radova na terenu. Prema odlukama, obaveze ugovornog menadžera su pisani izveštaji generalnom sekretaru, a iste obaveze su i za regionalne menadžere, pa postoji nejasnoća u pogledu pismenih odgovornosti i uloga svakog menadžera ugovora.

Nakon prihvatanja ugovora, MU moraju pripremiti Plan upravljanja ugovorom (PUU). PUU se priprema prije početka implementacije ugovora i uz dogovor ugovornih strana, ovaj proces se dokumentuje potpisom obje strane. MU je pripremio PUU za dva ugovora koji sadrže osnovne informacije kao što su: početak rada, vrednost ugovora, rok ispunjenja, dok u delu ugovora o napretku uopšte nema informacija o tome kako i u kojoj meri ispuniti ugovor. Isplate se vrše na osnovu situacije za obavljeni posao.

Kao rezultat toga, Ministarstvo nije izmerilo realizaciju ugovora kako bi preduzelo mere u vezi sa mogućim kašnjenjima, rizikuje da ne ispuni opšte uslove ugovora, a da istovremeno ne ispuni zahteve potencijalnih korisnika. Kako navode iz Ministarstva, razlog ne realizacije drugog ugovora je nedostatak zahteva korisnika, što znači da uopšte nije procenilo potrebe.

Nadalje, Ministarstvo nije zahtevalo dinamički plan rada za svaku kuću kako bi osiguralo da nema kašnjenja u izgradnji kuća. Ni u ugovoru ni u projektu nema definisanog plana izgradnje niti roka za produženje izgradnje kuće. Analizom 17 dosijea korisnika, utvrdili smo da u proseku izgradnja kuće traje 3-6 meseci. Ugovor sadrži samo podatke o roku isteka ugovora i nema drugih detalja o tome koliko je vremena planirano za izgradnju kuće. Ostaje nedefinisano u kom vremenskom roku EO je dužan da preda ključeve kuće.

Neke kuće nisu građene u skladu sa idejnim projektima

Da bi se gradnja kuće obavila kako treba, prvo mora postojati projekat. Ministarstvo mora izvršiti geodetska merenja parcele, pribaviti potrebne dozvole i imati idejni projekat.

Ministarstvo ima glavne projekte za pet tipova kuća (45 m^2 , 55 m^2 , 62 m^2 , 75 m^2 i 95 m^2), ovi projekti imaju specifikacije arhitekture, statike, specifikacije armiranja, vodovoda i kanalizacije i električne instalacije. Prilikom izgradnje kuća za prvi ugovor, Ministarstvo je gradilo i posebne kuće, kako su ih zvali, koje imaju, po svemu sudeći, druge specifičnosti. Posebne kuće obično uključuju i betonske podne stubove. Ove promene nisu dokumentovane u izveštajima menadžera ugovora ili u PUU-u, već se mogu posmatrati samo očima. Ministarstvo se nije konsultovalo sa projektantom oko projekta za posebne kuće, tako da nije moguće dokumentovati uticaj koji bi eventualna promena mogla imati na ove kuće. Od 17 pregledanih kuća, šest su bile posebne kuće. Ove promene nisu evidentirane u izveštajima MU, ali su ove kuće, prema MU, nazvane posebnim zbog specifičnih zahteva koje su korisnici imali tokom izgradnje.

Slika 1: Fotografije posebnih kuća

Ove eventualne promene mogle su se evidentirati u građevinskim dnevnicima, ali MK nisu vodili građevinske dnevnike niti građevinske knjige, tako da se ove promene ne evidentiraju ni u PUU ni u izveštajima MU. U toku izgradnje kuća EO i MU moraju voditi građevinski dnevnik i građevinsku radnu knjižicu. Građevinski dnevnik služi za evidentiranje dnevnih radova i zapažanja, dok građevinska knjiga služi za sumiranje ovih radova na mesečnom nivou, na osnovu izvedenih pozicija sa količinom i cenom prema pred meri. Isti se zatim sumiraju u situacijama za plaćanje. Ova metoda omogućava merenje učinka ugovora i omogućava promociju boljeg i kvalitetnijeg ispunjenja zahteva ugovora.

MU nisu izvršili merenje učinka ugovora tako da su potpisani ugovori (svaki na tri godine) periodično ocenjivani upoređujući koliko je kuća izgrađeno i koliko je materijala preostalo za svaku poziciju koja je korišćena za završetak drugih kuća.

Fizički pregled radova na terenu - Tokom fizičkog pregleda 17 kuća identifikovali smo pozicije koje su plaćene, a nisu u radionici i obrnuto. Sve kuće koje smo obišli imaju izveštaj o tehničkom prijemu. Tokom terenskih obilazaka, primećeno je da od 17 posećenih kuća, 10 nije u skladu sa projektom izgradnje ili sa izveštajem o tehničkom prijemu.

Primetili smo promene u nekim količinama i pozicijama prikazanim u situaciji u odnosu na realno stanje izgrađenih kuća. Na primer, u 10 kuća standardnog dizajna utvrđeno je da nedostaju vanjska PVC vrata, dok su ona predstavljena i fakturisana u situaciji. Štaviše, u svakoj od ovih kuća je uočeno da je postavljen još jedan prozor koji nije identifikovan u stanju situacije. Prilikom fizičkog pregleda ovih kuća utvrđeno je da se materijal kojim su obložene vanjske stepenice razlikuju od kuće do kuće, dok je u nekim slučajevima prikazana pozicija sa istim opisom i identifikacijskim brojem (pozicija 8.3).

Slika 2: Fotografija promena na prozorima i vratima

Fotografije 3: Fotografije promena materijala korišćenih za stepenice

Nedostatak aktivne uloge MU-a i nedostatak dokumentacije o promenama u projektu, uticali su da EO dodaju pozicije čije cene nisu poznate jer uopće nisu unapred, ili fakturisanjem pozicija koje nisu iskorišćene.

Izdaci iz šifre projekta ne poklapaju se sa odobrenim budžetom

Važno je izvršiti isplate EO samo ako je Ministarstvo prethodno prihvatilo radove za koje plaća. Jedan od najvažnijih dokumenata je izveštaj o prijemu i za ovaj izveštaj odgovoran je menadžer ugovora i komisija za prijem u slučajevima kada se bavimo konačnim prijemom.

Ministarstvo ima projektnu šifru u Zakonu o budžetu za izgradnju kuća za povratnike. Šifra projekta je 12380 i zove se Projekat za povratak (Izgradnja kuća za povratnike). Ova šifra projekta namenjena je samo za izgradnju kuća za povratnike, ali Ministarstvo vrši plaćanja iz ove šifre za druge projekte za koje ova šifra nije namenjena. Od 22 testirana uzorka vidljivo je da ova šifra uključuje i plaćanja za: izgradnju lokalnih puteva, sportsku opremu, asfaltiranje lokalnih puteva, nabavku građevinskog materijala, podršku prevenciji COVID 19 i plaćanja kreditnim karticama u vrednosti od skoro 860.000 evra. Većina ovih projekata rezultat je memoranduma o razumevanju između Ministarstva i raznih opština, na osnovu kojih su izvršena plaćanja.

Plaćanja iz ovog zakonika za druge obaveze van projekta mogu uticati na to da se u nedostatku sredstava ne može realizovati projekat za koji su ta sredstva namenjena, kao i na nedostatak transparentnosti o stvarnim izdacima za izgradnju kuća za povratnike.

3.3 Očekivani ciljevi nabavke nisu ispunjeni

Rok za podnošenje ponuda skraćen bez razloga, uslov za diskriminatornu profesionalnu i finansijsku podobnost, nedovoljan stepen sigurnosti ponude i nedostatak praćenja validnosti konzorcijuma tokom trajanja ugovora, neki su od pokazatelji da nisu ispunjeni zahtevi javnih procedura javnih nabavki.

Rok za raspisivanje tendera nije u skladu sa Uputstvom za javne nabavke

Prema Uputstvu za javne nabavke, rok za pripremu i podnošenje ponuda od strane EO u slučaju kada se radi o tenderu **velike vrednosti** i u **otvorenom postupku** treba da bude **40 dana**.

Oba revidirana ugovora su uvrštena u grupu tendera visoke vrednosti jer je ugovor potpisan 2017. godine procenjen na 6.000.000 evra, dok je ugovor iz 2020. godine procenjen na 4.500.000 evra.

Ministarstvo ni u jednom od ovih slučajeva nije ispunilo zakonski uslov o traženom roku, pa je u oba slučaja rok bio upola kraći od propisanog zakonom i propisima o javnim nabavkama.

- Ugovor sa brojem nabavke 211-17-3482-5-1-1 objavljen je 26.07.2017. godine i zaključen je 21.08.2017. godine - **rok za pripremu tendera je 26 dana;**
- Ugovor sa brojem nabavke 211-20-5436-5-1-1 objavljen je 16.09.2020. godine i zaključen je 07.10.2020. godine - **rok za pripremu tendera je bio 21 dan.**

Skraćivanje roka za podnošenje ponuda utiče na ograničenje konkurencije. Dakle, skraćivanje roka, osim što nije dozvoljeno po ZJN, takođe rizikuje da rezultira manjim brojem ponuda, a samim tim i manjim brojem opcija za izbor najbolje ponude.

Iznos traženog obezbeđenja tendera bio je nedovoljan

Iz revidiranih dosijea utvrđeno je da je u prvom ugovoru vrednost utvrđena za obezbeđenje ponude netačna. Vrednost osiguranja tendera treba da bude 1-3% od procenjene vrednosti ugovora. Na osnovu procenjene vrednosti ugovora, obezbeđenje tendera treba da bude najmanje 60.000 evra (kao da je minimalni zahtev 1% od procenjene vrednosti). Dok je u dosijeu tendera obezbeđena vrednost tendera bila samo 4.000 evra ili 0,00067% od procenjene vrednosti ugovora.

Osiguranje tendera je potrebno kako bi se zaštitio UA u slučaju da ekonomski operater povuče tender, pruži netačne informacije ili nakon pobeđe na tenderu ne donese drugu potrebnu dokumentaciju.

Kao rezultat vrednosti koja nije ni približna vrednosti koja se zahteva prema ZJN i Uputstvu za javne nabavke, Ministarstvo nije bilo pokriveno ako je moralo da koristi ovo osiguranje tendera. Ova situacija je identifikovana samo za prvi ugovor jer je za drugi ugovor utvrđena vrednost obezbeđenja tendera prema uredbi.

Proces odobravanja tendera imao je nedostataka

Komisija za procenu tendera mora da proveriti i oceni svu dokumentaciju koja je deo tenderskog dosijea kako bi procenila da li su EO ispunili sve tehničke, ekonomske i profesionalne kriterijume. U isto vreme, ova komisija mora da proveriti da li su zahtevi profesionalne podobnosti ispunjeni od strane EO koji su dali ponudu.

Jedan od zahteva u dosijeu tendera se odnosio na dokaze o tome da li EO koji je podneo tender ima biznis registrovan u Agenciji za registraciju biznisa na Kosovu (ARBK), da li ima poslovni sertifikat i fiskalni broj, kao i da li delatnost poslovanja je kompatibilna sa delatnošću za koju je raspisan tender.

Dve grupe EO (konzorcijuma) su dale ponude za drugi ugovor (2020). EO koji je bio vođa pobedničkog konzorcijuma u svojoj ponudi imao je primarnu aktivnost u šifri dokumenata za registraciju preduzeća kako sledi: *‘šifra 4661- Trgovina na veliko poljoprivrednim mašinama, opremom i rezervnim delovima’*. Dok je, kao sporednu delatnost, ovaj EO imao **šifru 3700 - kanalizacija**, u DT je u okviru ugovora preciziran klasifikacioni broj Opšteg rečnika nabavki (45000000-7), ²²**što znači građevinski radovi**. Prema ovom zahtevu, komisija za ocenjivanje je proglasila pobednika EO koji ne ispunjava kriterijume profesionalne podobnosti.

U pobedničkom konzorcijumu učestvuju i dva druga EO, od kojih je jedan deaktivirao svoju poslovnu aktivnost u ARBK od 06.09.2022., dok je ugovor aktivan do novembra 2023. Ako se jedan član povuče tokom faze izvršenja grupe, a drugi preostali član ne može osigurati realizaciju ugovora kao pojedinac, tada se može predložiti promena sastava grupe, ali ova promena se ne može izvršiti bez saglasnosti UA. ²³EO nije obavestio Ministarstvo da je predmetni posao postao neaktivan, a ni MU nije prijavila promene na terenu, kao što je trebalo da uradi u slučaju bilo kakvih promena tokom izvođenja radova. Takođe, lider konzorcijuma je pozajmio opremu i mašine na lizing od EO koji ima status ‘BRISAN’ u ARBK od 11.03.2022.

Nijedna od ovih promena nije zabeležena od strane MU niti od strane službenika nabavke jer nije bilo efektivnih kontrola u slučajevima upravljanja procesom nabavke i izgradnje kuća od strane bilo koje strane.

U drugom ugovoru (2020) utvrđeno je da iznos garancije za dobro izvršenje posla nije u skladu sa iznosom traženim u dosijeu tendera. Ministarstvo dva dana nije imalo obezbeđenje izvršenja u iznosu od 219.900 evra. Potencijalni rizik je da ako EO odluči da ne ispuni uslove ugovora, Ministarstvo ne može preduzeti pravne radnje ovih dana.

22. <https://e-prokurimi.rks-gov.net/HOME/ClanakItemNew.aspx?id=327>

23. Tumačenje Regulatorne komisije za javne nabavke

Ministarstvo je nametnulo restriktivne zahteve u definisanju tehničkih, stručnih i ekonomskih kriterijuma

UA ne treba da podnosi zahteve koji ograničavaju konkurenciju. Trebalo bi definisati samo minimalne tehničke, stručne i ekonomske zahteve/kriterijume, koji su neophodni za realizaciju ugovora.

Tokom revizije uočene su očigledne promene u tehničkim, stručnim i ekonomskim zahtevima koje Ministarstvo nije dokumentovalo, kako je vršilo izbor određenih kriterijuma koji su bili deo jednog tenderskog dosijea, a nisu deo drugog dosijea i obrnuto.

Dok je svrha ugovora ista u oba slučaja, korisnici izgradnje kuća pripadaju istoj društvenoj grupi, vrednost ugovora je približna, broj planiranih kuća (150) za izgradnju je isti, trajanje ugovora je isto, projekat izgradnje je isti, tip kuća nije promenjen, onda su očekivanja da će zahtevi u tenderskom dosijeu biti isti ili barem bliski jedni drugima.

Kao rezultat toga, Ministarstvo je koristilo različite kriterijume za isti projekat u zahtevima DT, uticalo je na ograničavanje ponuda i eliminaciju jeftinijih EO.

Tabela 7: Razlike između zahteva u dva tenderska dosijea (✓ - traženo, ✗ - nije traženo)

Tehnički i stručni uslovi:	Tenderski dosije 2017	Tenderski dosije 2020
Mašinski inženjer	✓	✗
inženjer geotehnike - 2 godine radnog iskustva nakon diplomiranja	✗	✓
Diplomirani inženjer geodezije - 3 godine radnog iskustva nakon diplomiranja	✗	✓
Oprema i mašine:		
- Bager Minimum 30t- 2 komada - Kompaktor minimalno 6t	✓	✗
- Bager minimalno 29t - 1 kom - Bager minimalno 22t – 27t – 3 kom - Kompresijski valjak minimalno 4t - 1 kom - Utovarivač min. 1-2m2 - 1 kom	✗	✓
Važeći ISO 9001-2008 ili ISO 9001:2015, OHSAS 18001:2007	✓	✗
Ukupno primljenih ponuda	7 ponuda	2 ponude
Neodgovorni (koji nisu ispunili kriterijume)	6 ponuda	1 ponuda

Gornja tabela odražava promene u zahtevima u dva TD-a koje koristi Ministarstvo, čija formulacija nije argumentovana. Kao posledica toga, Ministarstvo je ugovorilo izgradnju kuća po višim cenama i uticalo je na eliminisanje konkurencije između EO.

4 Zaključci

Ministarstvo nije bilo efikasno i ekonomično u izgradnji kuća za povratnike, iako je imalo prethodno iskustvo u takvim procesima. U dva revidirana ugovora, jedan koji pokriva godine 2017-2020, a drugi 2020-2023, Ministarstvo nije uspjelo da napravi stvarne preliminarne analize čak ni za stvarne potrebe za izgradnju kuća, niti za potreban broj kuća za koje se očekuje da biti izgrađena, niti istraživanje tržišnih cena, bitne informacije koje bi omogućile ugovaranje kuća po ekonomičnijoj ceni. Kao posljedica toga, Ministarstvo je zaključilo dugoročne ugovore koji se nazivaju ugovori o radu koji sadrže specifičnosti okvirnih ugovora i kao takvi su i tretirani.

Ministarstvo nije raspolagalo odgovarajućim informacijama kao što su: broj korisnika, lokacije izgradnje, koje i koliko tipova kuća će biti izgrađene, informacije koje su neophodne za pokretanje postupka nabavke. Kao posledica toga, prvo je zaključio ugovore o nabavkama, a zatim krenuo sa gore navedenim procedurama, koje je trebalo unapred definisati. Svi korisnici čiji su dosjei revidirani su stanovnici koji su se odavno vratili u svoja mesta stanovanja, tako da nema hitnosti da im se grade kuće. Štaviše, od trenutka prijave korisnika do tehničkog prijema kuće, proces traje otprilike godinu dana, što Ministarstvu daje dovoljno vremena za pravilnu procenu potreba.

Ministarstvo je unapred uključilo nepotrebna radna mesta koja su uticala na sklapanje ugovora sa većim vrednostima nego što bi sklopilo da je uključilo samo potrebna radna mesta, jer nije napravilo stvarnu procenu potreba. Od ukupno 244 ugovorene pozicije (u svakom ugovoru), korišćeno je samo 92 pozicije ili 33,2% ugovorenih pozicija, odnosno 91 ili 32,8%. Potpisivanje ugovora sa skoro duplo većim vrednostima (prvi ugovor od 4,4 miliona evra, odnosno 3,8 miliona evra, umesto 2,4 miliona evra i 2,1 milion evra respektivno) dalo je Ministarstvu mogućnost da manevrira između pozicija i pokazuje nedostatak efektivnog upravljanja projektom i mehanizama kontrole.

Nedostatak pravilne i stvarne procene potreba potvrđuju količine i vrste radnih mesta. Prvim ugovorom Ministarstvo je izgradilo ukupno 157 kuća, ali samo za izgradnju 17 kuća (11% ugovorenih kuća), za pet određenih pozicija, uočili smo da je iskoristilo skoro polovinu ugovorenih količina (23 -52%). Ista situacija je i sa drugim ugovorom, gde je i pored toga što Ministarstvo nije bilo korektno u proceni potreba u prvom ugovoru, iste propuste napravilo i u drugom ugovoru ugovarajući nepotrebne pozicije i netačne iznose. To pokazuje da Ministarstvo nije dobro isplaniralo količine potrebne za izgradnju kuća jer se količine korišćene za pozicije ne poklapaju sa realnom potrebom, a štaviše nije dokumentovano kako su ostale količine potrebne za završetak svih objekata kuće su pokrivene.

Ministarstvo nije ispoštovalo propisane procedure nabavki, polazeći od pogrešno obračunate procenjene vrednosti, nedostatka istraživanja tržišta ili zahteva za finansijskim prometom koji su uticali na smanjenje konkurencije. Ona nije uradila odgovarajuću analizu potreba, pa je procenjena vrednost ugovora u dva slučaja bila 25% i 16% veća od vrednosti ugovora, respektivno. Zahtev za finansijski promet bio je diskriminatoran jer ako bi Ministarstvo baziralo procenjenju vrednost ugovora samo na potrebnim pozicijama, ona bi bila niža i samim tim ne bi uticala na eliminaciju najjeftinijeg EO za 481.305 evra, tako da bi Ministarstvo tačnijom procenom moglo sačuvati svoj budžet.

Ministarstvo je u dva revidirana ugovora ugovorilo više vrsta pozicija za istu funkciju, pri čemu su prilikom izvršenja korišćene samo pozicije koje su bile potencijalno lošijeg kvaliteta

(tanje debljine) i koje su imale najvišu cenu od unapred ugovorenih opcija. Cene na ovim pozicijama su imale nenormalnu razliku unapred, što uopšte nije korišćeno tokom izvršenja, ali je ostavljalo prostora za manevrisanje u ukupnoj ceni ugovora kako ne bi prelazilo procenjenju vrednost.

Ministarstvo nije istraživalo tržišne cene i nije se konsultovalo sa relevantnim akterima, kao što je PAK, pa je kao rezultat toga prvi ugovor potpisan 2017. koštao 832.033 evra više nego što će moći da plati. Drugi ugovor (2020.) još nije završen.

Ministarstvo nije bilo efikasno u izgradnji kuća za povratnike. Prvi ugovor (2017) je realizovan u periodu 2017-2020 gde je izgrađeno 157 kuća, dok drugi ugovor (2020) ima spor trend realizacije. Do kraja ugovora preostalo je da se izgradi još 124 planirane kuće, ali ugovor važi samo do oktobra 2023. godine, što rizikuje da sve ove kuće ne mogu biti izgrađene ovim ugovorom. Napredak u ispunjavanju drugog ugovora bio je znatno sporiji od planiranog. Ovakav tempo izgradnje pokazuje neefikasnost u upravljanju projektima. Nadalje, Ministarstvo nije izradilo dinamički plan rada za svaki od tipova projektovanih kuća, kako bi se osiguralo da nema kašnjenja u izgradnji kuća.

Rukovodioci ugovora nisu bili aktivno uključeni u upravljanje terenskim radovima. Ne dopunjavanje izveštajne dokumentacije ili neispunjavanje iste kao što su: plan upravljanja ugovorom, građevinski dnevnik i građevinske knjige izazvali su nesigurnost u vezi izvedenih radova i prijavljenih za plaćanje. Bilo je pozicija koje su korišćene u izvršenju koje uopšte nisu bile unapred, čija cena nije poznata, a bilo je pozicija koje uopšte nisu korišćene na terenu, ali su im fakturisane tako da se plaćeni i obavljeni radovi ne poklapaju u potpunosti. Promene u pozicijama nisu zabeležene u planu upravljanja ugovorom i nisu prijavljene od strane MU ni u jednom dokumentu dosijea o upravljanju ugovorima. Kuće su građene van plana definisanog u glavnom projektu. Takve gradnje bez odobrenja projektanta rizikuju da kuće neće biti izgrađene po standardima, ne u skladu sa tržišnim cenama i potencijalno neće biti odgovarajućeg kvaliteta.

MZP nije ispunila predviđene ciljeve nabavke sa ovim ugovorima. Ne primena roka za tender u skladu sa uputstvom za javne nabavke, primena netačne sigurnosne vrednosti ponude (zahtev je bio 0,00067% umesto 1-3% procenjene vrednosti ugovora) pokazuju da je u ovim procesima konkurencija bila ograničena i Ministarstvo nije bilo dovoljno osigurano u slučaju da EO odustane od takmičenja. U tom slučaju, Ministarstvu bi trebalo vremena i drugih resursa da ponovo raspiše tender. Pored toga, ugovorna naknada EO koji nije imao primarnu aktivnost izgradnje, pasiviziranje statusa ARBK jednog od pobedničkih EO i ukidanje statusa ARBK drugog EO koji učestvuje u pobedničkom konzorcijumu (od kojeg primili opremu na lizing) bez kompletiranja ugovora, pokazuje nedostatak kontrole od strane Ministarstva i povećava neizvesnost da će ove vrste ugovora biti ispunjene u skladu sa ugovornim zahtevima.

5 Preporuke

U cilju poboljšanja celokupnog procesa izgradnje kuća, preporučujemo Ministarstvu za zajednice i povratak da:

1. Prije pokretanja postupka nabavke, izvršiti analize stvarne i razumne procene potreba i na vreme identifikovati potencijalne korisnike, barem na redovnoj osnovi, tako da se budući ugovori zaključuju samo na osnovu unapred odobrenih zahteva za zaključenje ugovora;
2. Jedinica koja je podnela zahtev mora sastaviti adekvatan predračun i predračun za ugovor o izgradnji, uključujući samo potrebne pozicije za izgradnju svake projektovane vrste kuće, a pozicije imaju potrebne i merljive količine u predmeri i predračunu ;
3. Pre početka građevinskih projekata, temeljito istražite tržišne cene. Ovo istraživanje treba da uključi analizu preovlađujućih tržišnih cena građevinskog materijala, troškova rada i drugih relevantnih faktora.
4. Dati prioritet sprovođenju temeljnih procena potreba i analiza kako biste precizno odredili zahteve za svaki projekat. Trebalo bi uzeti u obzir dosadašnja iskustva i tržišne trendove. Analiza mora sadržavati dovoljno informacija o vrednosti ugovora, osiguravajući transparentnost i isplativost;
5. Određivanje procenjene vrednosti ugovora treba da bude što tačnije kako ne bi postalo faktor diskriminacije i eliminacije najpovoljnijih ekonomskih operatera;
6. Dodati kontrole u evaluacije tendera kako bi se izbegle abnormalne razlike u ceni, koje utiču na vrednost ponude ili ugovora;
7. Osigurati da izgradnja kuća ima dinamički plan i da su rokovi ugovora zasnovani na tipologijama i broju kuća za koje je odobreno da se grade;
8. Ojačati upravljanje projektom i procese kontrole kako bi se minimizirala neslaganja između ugovorenih i realizovanih pozicija. Ovo uključuje implementaciju efikasnih mehanizama identifikacije i izveštavanja i brzo rešavanje svih odstupanja.
9. Izveštavanje menadžera da bude tačno i koherentno sa radovima završenim na licu mesta, uključujući tačan i detaljan završetak građevinskih knjiga, plan upravljanja ugovorom i izveštaji o njihovom radu, čime se osigurava da se plaća samo završeni posao;
10. Da osigura da su ugovoreni ekonomski operateri i dalje aktivni i da su konzorcijumi funkcionalni i u skladu sa uslovima ugovora tokom njegovog trajanja;
11. Svako odstupanje od ugovora i plana izgradnje (izmena/ završetak) koje je u granicama predmera i predračuna treba da se evidentiraju od strane menadžera ugovora u Planu upravljanja ugovorom;
12. Da osigura da su kontrole u Kancelariji za nabavke adekvatne u sastavljanju tenderskih

dosijea i da su kriterijumi zakoniti, da poveća konkurenciju, da ne diskriminiše ekonomske operatere i obezbedi postizanje vrednosti za novac; I

13. Kodeks stambenih projekata uključuje samo stambene projekte, osiguravajući transparentnost za zakonodavce i širu javnost .

Prilog I : Kriterijumi, obim i metodologija revizije

Problem revizije

Stambeno pitanje za povratnike je tema kojom su se bavili različiti akteri na Kosovu. Godinama je ova tema bila deo revizorskih izveštaja Nacionalne Kancelarije Revizije (NAO). Takođe, civilno društvo i štampani mediji kontinuirano izveštavaju o mogućim problemima oko izgradnje kuća za povratnike.

Glavni problemi identifikovani u revizorskim izveštajima su: slabosti u planiranju projekta, kašnjenja u realizaciji ugovora, plaćanje prije završetka radova, loše upravljanje ugovorima, tehnički prijem kuća pre nego što su radovi završeni i promene pozicija unapred ne u skladu sa zakonskim procedurama. Ovi nedostaci mogu biti posledica netačne procenjene vrednosti ugovora, nerealne procene potreba, nepravovremene izgradnje kuća i izgradnje kuća po većoj ceni.

Gotovo slične situacije prikazuju i lokalni mediji. Problemi identifikovani u raznim spisima odnose se na: kuće koje ostaju prazne nakon izgradnje, prodaju ovih kuća, nepravilnosti u tenderskim procedurama, kašnjenja u završetku kuća, isplate prije završetka radova, izgradnju kuća ne shodno uslove ugovora, planiranje ne odgovarajućih projekata itd.

Kriterijumi revizije²⁴

Kriterijumi revizije koji će služiti za procenu cilja predviđanog za ovu reviziju su zasnovani na Zakonu br. 04/L-042 za Javnu Nabavku na Kosovu, Pravila i Operativni Vodič za Javne Nabavke kao i literaturu koju je pripremio KRPP-IKAP u vezi sa upravljanjem ugovora u smislu merenja ekonomičnosti i efikasnosti.

- Ministarstvo bi trebalo da pokrene aktivnost nabavke tek nakon što izvrši formalnu procenu potreba, zašto je nabavka tačno potrebna. Svrha preliminarne procene potreba je da Ministarstvo obezbedi da se vrše samo ispravne i neophodne nabavke i da se izbegnu neefikasne nabavke;
- Procenjena vrednost javnog ugovora mora biti unapred izračunata prije pokretanja postupka nabavke. Takav predračun mora biti razuman i realističan za predviđeni ugovor u smislu troškova i transparentnog i poštenog korišćenja javnih sredstava i resursa. Prilikom predviđanja vrednosti ugovora, Ministarstvo mora uzeti u obzir:
 - cene koje objavljuje Zavod za statistiku Kosova;
 - druge zvanične indikativne cene (kao što su porezna uprava, carinarnica, privredna komora, itd.);
 - cene na lokalnom tržištu;
 - cene predugovora koje je potpisao isti ili drugi ugovorni organ.

24. Za više informacija pogledajte ISSAI 300, Kriterijumi, str.7

- Obaveze i dužnosti UA moraju se upravljati kao što je navedeno u ugovoru i mora se osigurati da ekonomski operater (EO) izvršava ugovor u skladu sa rokovima i uslovima navedenim u ugovoru. Pored toga, mora se osigurati da EO ispunjava sve obaveze izvršenja, uključujući adekvatan vremenski nadzor. U okviru Posebnih uslova ugovora, potrebno je označiti početak i kraj ugovora, odnosno početak i kraj izvršenja ugovora, čime se EO obavezuje da ga se pridržava;
- Da bi se izvela kuća kako treba, prvo mora postojati projekat. Ministarstvo mora izvršiti geodetska merenja parcele, pribaviti potrebne dozvole i imati idejni projekat;
- Važno je izvršiti isplate EO samo ako je Ministarstvo prethodno prihvatilo radove za koje plaća. Na osnovu Finansijskog pravila br. 01/2013/MF – Trošenje javnog novca, za izvršenje plaćanja potrebna su sledeća dokumenta: zahtev za kupovinu/obavezivanje, kopija ugovora potpisana od strane odgovornog službenika nabavke kao verodostojna kopija originala, narudžbenica, izveštaj o prijemu, nalog za plaćanje i originalni račun. Na osnovu toga, jedan od važnih dokumenata je izveštaj o prijemu, a ovaj izveštaj spada u nadležnost menadžera ugovora ili komisije za prijem u slučaju da se bavimo konačnim prijemom.

Obim revizije

Ova revizija obuhvata period 2017-2022 i ugovore potpisane od strane Ministarstva u ovom periodu. Predmet ove revizije je Ministarstvo sa odeljenjima kao što su: Odeljenje nabavke, Odeljenje za praćenje i upravljanje projektima i Odeljenje za finansije, s obzirom da su ova odeljenja odgovorna za procenu potreba, razvoj procedura nabavke i upravljanje ugovorima. Ukupno postoje dva ugovora ukupne vrednosti preko 8,2 miliona evra.

Metodologija revizije

Metodologija revizije obuhvata ispitivanje sve dokumentacije počev od procene potreba, utvrđivanja procenjene vrednosti ugovora, planiranja projekta (opremanje građevinskim dozvolama i ekološkim saglasnostima), procedura nabavke, testiranja transakcija i poređenja cena kao i upravljanja ugovor. Za pitanja upoređivanja cena, konsultovali smo se sa Građevinskim fakultetom da identifikujemo uporedive pozicije između iznosa ugovora od Ministarstva i drugih institucija kao što su: Opština Prizren (dva ugovora), Opština Gračanica (tri ugovora), Ministarstvo za rad i socijalnog staranja (jedan ugovor) i Ministarstva odbrane (jedan ugovor), ali pozicije nisu bile međusobno uporedive. Poređenje se vrši sa referentnim cenama institucija nadležnih za objavljivanje takvih cena²⁵.

Da bi se procenilo da li ima prostora za uštede, ugovori Ministarstva su upoređeni sa cenama Poreske uprave Kosova, ove cene su izdate za godine u kojima su ugovori zaključeni i izvršeni. Vredi napomenuti da je ove cene obezbedila PAK i da se odnose na visoke zgrade.

25. PAK, tržišne cene itd.

Detaljnije, korišćena metodologija će biti:

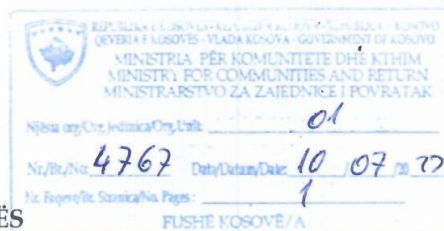
- Analiza regulatornog pravnog okvira: Uredba br. 01/2018 o povratku raseljenih lica, Vodič za sprovođenje ove uredbe, Strategija za zajednice i povratak;
- Analiziranje procene potreba i procenjene vrednosti ugovora;
- Analiza dosijea nabavke i njegovo poređenje sa procedurama predviđanim Zakonom o javnim nabavkama na snazi;
- Upoređenje cena pobedničke ponude sa cenama neuspešne ponude;
- Upoređenje pojedinih pozicija između predmera i pred kalkulacija sličnih ugovora;
- Analiza izveštaja Kosovske agencije za statistiku o cenama za izgradnju i njihovo upoređenje sa cenama ugovorenim od strane Ministarstva;
- Upoređenje građevinskog dnevnika radova sa završenim situacijama prema rokovima dinamičkog plana;
- Fizički pregled izgrađenih kuća;
- Upoređenje plaćanja sa predmerom i predračunom ugovora i građevinske knjige;
- Upoređenje izveštaja o prihvaćenim poslovima;
- Intervjuisanje imenovanih menadžera ugovora i supervizora projekta kojeg imenuje Ministarstvo;
- Proračun mogućih ušteda u različitim scenarijima.

Prilog II: Cene pobjedničkih i najjeftinijih EO za dva ugovora

KONTRATA E I	Totali (Sasia*Cmim) OE fitues	Totali (Sasia*Cmimi) OE më i lirë
Punët fillestare		
	99,498.50	218,442.00
Furnizimi dhe punet e betonimit		
	452,940.00	356,166.70
Furnizimi dhe punët e armaturës		
	115,720.00	57,860.00
Furnizimi dhe punët e muratimit suvatimit		
	340,228.00	198,203.10
Furnizimi dhe punët e latimit		
	369,301.50	158,383.40
Furnizimi dhe punët e dyshemesë		
	28,000.00	29,645.00
Furnizimi, dhe punimet e zdrukthtarisë		
	105,951.50	75,907.40
Furnizimi dhe punët e keramikës		
	33,340.00	26,800.00
Furnizimi dhe punët izoluese		
	21,011.50	59,109.55
Furnizimi dhe punët me llamarinë		
	13,960.00	12,640.00
Furnizimi dhe punet me ujësjellës dhe		
	187,480.45	148,430.80
Furnizimi dhe punët e elektrikes		
	53,245.00	42,778.65
Furnizimi dhe punet e fasades		
	226,955.00	96,559.00
Furnizimi dhe punët e metalit		

KONTRATA E II	Totali (Sasia*Cmimi)	Totali (Sasia*Cmimi)
Punët fillestare		
	57,740.50	96,732.00
Furnizimi dhe punet e betonimit		
	378,540.00	393,000.00
Furnizimi dhe punët e armaturës		
	84,160.00	63,120.00
Furnizimi dhe punët e muratimit		
	289,392.00	285,310.00
Furnizimi dhe punët e latimit		
	369,302.00	126,822.00
Furnizimi dhe punët e dyshemesë		
	28,000.00	7,000.00
Furnizimi, dhe punimet e		
	105,952.00	120,951.00
Furnizimi dhe punët e keramikës		
	33,340.00	27,120.00
Furnizimi dhe punët izoluese		
	9,971.50	7,060.00
Furnizimi dhe punët me llamarinë		
	13,960.00	9,660.00
Furnizimi dhe punet me ujësjellës		
	171,189.00	131,197.00
Furnizimi dhe punët e elektrikes		
	53,245.00	45,459.00
Furnizimi dhe punet e fasades		
	226,955.00	88,540.00
Furnizimi dhe punët e metalit		

Prilog III: Pismo Potvrde

REPUBLIKA E KOSOVËS
РЕПУБЛИКА КОСОВО-REPUBLIC OF KOSOVO
QEVERIA -ВЛАДА-GOVERNMENT

MINISTRIA PËR KOMUNITETE DHE KTHIM/ МИНИСТАРСТВО ЗА ЗАЈЕДНИЦЕ И
ПОВРАТАК / MINISTRY FOR COMMUNITIES AND RETURN

LETËR E KONFIRMIMIT

Për pajtueshmërinë me gjetjet e Auditorit të Përgjithshëm për raportin "Ekonomiciteti, dhe efikasiteti në ndërtimin e shtëpive për të kthyerit"

Për: Zyrën e Kombëtare të Auditimit

Të nderuar,

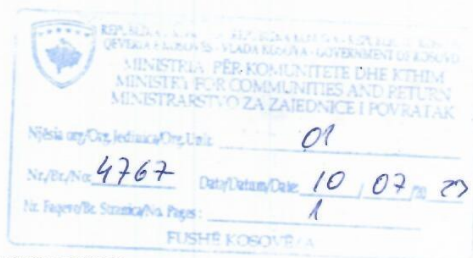
Përmes kësaj shkrese, konfirmoj se:

- kam pranuar draft raportin e Zyrës Kombëtare të Auditimit për auditimin "Ekonomiciteti dhe efikasiteti në ndërtimin e shtëpive për të kthyerit" (në tekstin e mëtejshëm "Raporti");
- pajtohem me gjetjet dhe rekomandimet dhe nuk kam ndonjë koment për përmbajtjen e Raportit; si dhe
- brenda 30 ditëve nga pranimi i Raportit final, do t'ju dorëzoj një plan të veprimit për implementimin e rekomandimeve, i cili do të përfshijë afatet kohore dhe stafin përgjegjës për implementimin e tyre.

Z. Nenad Rasic

Ministër i Ministrisë për Komunitet dhe Kthim,

Data: 10.Qershor.2023

REPUBLIKA E KOSOVËS
РЕПУБЛИКА КОСОВО-REPUBLIC OF KOSOVO
QEVERIA -ВЛАДА-GOVERNMENT
MINISTRIA PËR KOMUNITETE DHE KTHIM/ МИНИСТАРСТВО ЗА ЗАЈЕДНИЦЕ И
ПОВРАТАК / MINISTRY FOR COMMUNITIES AND RETURN

PISMO POTVRDE

Za usklađenost sa nalazima glavnog revizora za izveštaj „Ekonomičnost i efikasnost u izgradnji kuća za povratnike“

Za: Nacionalu Kancelariju Revizije

Poštovani,

Ovim pismom potvrđujem da sam:

- Dobio nacrt izvještaja Nacionalu Kancelariju Revizije za reviziju „Ekonomičnost i efikasnost u izgradnji kuća za povratnike“ (u daljem tekstu „Izveštaj“);
- Slažem se sa nalazima i preporukama i nemam komentara na sadržaj Izveštaja; i
- u roku od 30 dana od prijema konačnog izveštaja, dostaviću akcioni plan za sprovođenje preporuka, koji će sadržati rokove i osoblje odgovorno za njihovu implementaciju.

g. Nenad Rašić

Ministar Ministarstva za Zajednice i Povratak,

Datum: 10.06.2023

Zyra Kombëtare e Auditimit
Nacionalna Kancelarija Revizije
National Audit Office

Nacionalna Kancelarija Revizije | Naselje Arbëria | Ul. Ahmet Krasniqi, 210 | 10000 Priština
Republika Kosovo